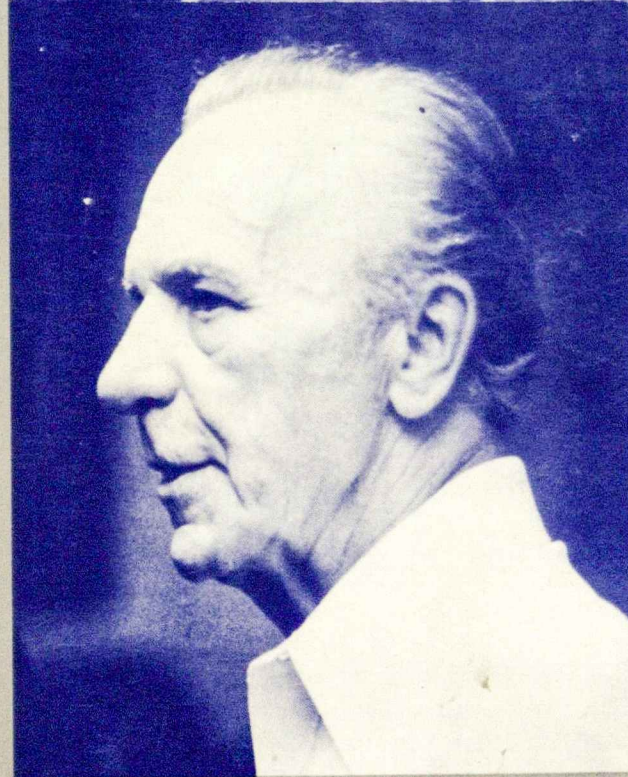
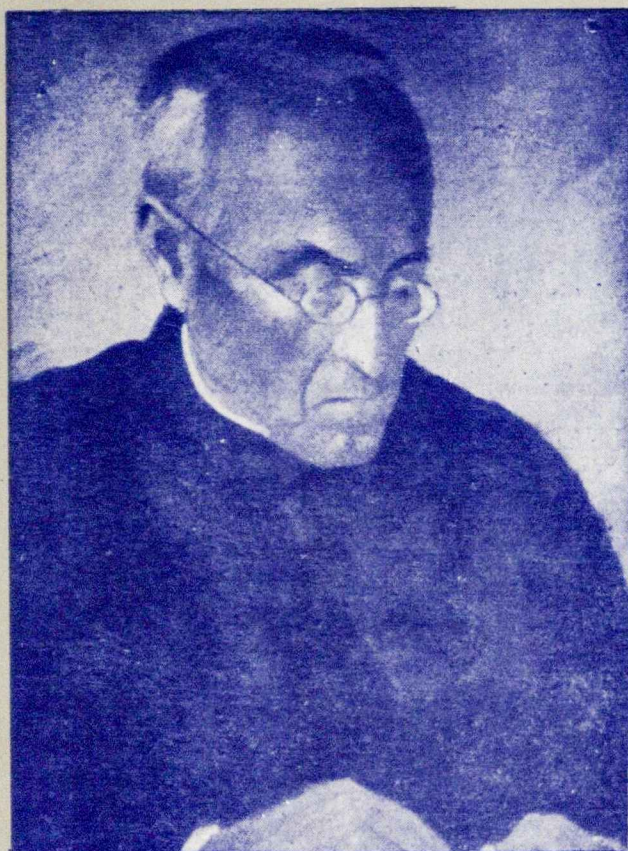

ATEİTİS

RUGSĖJIS — SEPTEMBER — 1985

VOL. LXXV No. 7

ATEITIS

RUGSĖJIS. — SEPTEMBER — 1985
VOL LXXV No. 7

Ateitininkų Federacijos leidžiamas katalikiškos-lietuviškos orientacijos mėnesinis žurnalas.

Mieli Ateitininkai J. Meškauskas, J. Polikaitis	149
Šviesos vaikų valanda — kun. V. Cukuras	150
Ko aš tikiuos iš Ateitininkų kongreso? — Č. Masaitis, R. Kubiliūtė, V. Liulevičius, R. Pemkutė, A. Jasaitytė, V. Dundzila	152
Mylėsi ateitį sonetais (eil.) — A. Kairys	154
A. A. Ateitininkija — G. Reinytė-Petkuvienė	155
Kodėl aš esu ateitininkas? — P. Bindokas	156
Lietuva — L. Sruoginytė	156
Lietuvaitė ten ir čia — V. Bublytė	157
Mano pareigos — D. Petrulytė	158
Ateitininkų kongresas Telšiuose — S. Vanagaitė-Petersonienė	159
Jubiliejinio kongreso programa	160
A. A. Prof. Kazys Pakštas — K. Pabedinskas	162
Lietuvą Dievas apveizdi ir gina — J. Vidzgiris	166
Korp! Grandis — P. Narutis	168
Šatrija — A. Skrupskelienė	169
Ateitininkai Brazilijoje — N. Guzikauskaitė	172

Nuotraukos: J. Račkauskas (150, 159, 162, 163, 164, 165, 171), M. Gaižutienė (151, 156, 157, 158, 170), V. Petrulis (152, 153), A. Gilvydis (154, 155), A. Budrys (166), O. Motiejūnienė (167).

VYRIAUSIA REDAKTORĖ: Stasė Petersonienė, 2534 West 40th Street, Chicago, IL 60632, USA. Tel.: (312) 847-1693

REDAKCINĖ KOLEGIJA: Rima Janulevičiūtė, Ramunė Kubiliūtė, Gytis Liulevičius, Vėjas Liulevičius, Linas Palubinskas, Raminta Pemkutė, Arūnas Pemkus, Darius Polikaitis, Birutė Tamulynaitė, Arvydas Žygas.

TECHNINIS REDAKTORIUS: Jonas Kuprys

ADMINISTRATORIUS: Juozas Polikaitis, 7235 South Sacramento Ave., Chicago, IL 60629, USA. Tel.: (312) 434-2243.

Rankraščių kalbą taiso J. Masilionis. Viršelio antraštė Jono Kuprio.

Spaudos darbus atlieka Draugo spaustuvė Chicagoje. Leidžia Ateitininkų Federacija. Prenumerata metams JAV ir Kanadoje — 12.00 dol.; garbės prenumerata — 20.00 dol., susipažinimui 9.00 dol.; kituose kraštuose — 9.00 dol., išskyrus Pietų Ameriką (7.00 dol.).

ATEITIS (USPS 035-440) — a magazine published monthly, except July and August, by the Lithuanian Roman Catholic Federation Ateitis, Inc. Business address: 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629 USA. Yearly subscription in the US and Canada \$12.00. Single copy \$1.50. Second class postage paid at Chicago, Illinois. © 1985 by the Lithuanian Roman Catholic Federation Ateitis. All rights reserved.

ALP 1786

4m.

Mieli Ateitininkai!

Ateitininkija yra gimusi lietuvių tautos nepriklausomybės priešaušryje. Ji yra įdėjusi be galo didelį įnašą lietuvių tautos nepriklausomybės atstatymo metu. Peržvelgę nepriklausomos Lietuvos laikotarpį, nerasime nei vienos srities ar šakos, kur ateitininkai nebūtų dalyvavę, vadovavę ar prisidėję prie nepriklausomos Lietuvos suklestėjimo ir pažangos. Okupuotoj Lietuvoj ir šiandien ateitininkiškos idėjos yra gyvos, ir mūsų idėjų žmonės dirba ir kenčia. Ateitininkija, išsisklaidžiusi po visą pasaulį, yra įpareigota tą savo darbą, vadovaujantis šūkiu „Visa atnaujinti Kristuje“, dirbti ir toliau su tokiu pat, jei ne didesniu, atsidėjimu.

Septyniasdešimt penkerių metų eigoje Ateitininkija yra turėjusi džiugių ir sunkių laikotarpių. Galime pasidžiaugti savo narių veržlumu į visas gyvenimo sritis kaip liudija narių gausumas skaičiais mokslo institucijų viršūnėse ir valstybinėje santvarkoje. Taip pat yra buvę laikotarpių, kur už savo idėjas mūsų organizacijos nariai yra kentėję koncentracijos stovyklose, Sibiro taigose bei sėdėję kalėjimuose. Ir šiandien Ateitininkija išgyvena naujus, nelengvus, gal net ir kritiškus momentus tiek pavergtoje tėvynėje, tiek ir už tėvynės ribų. Laisvajame pasaulyje mes esame susirūpinę savo veikla, savo organizacijos struktūra, savo vadovybe ir savo universalių idėjų pritaikymu ir realizavimu šių dienų gyvenime. Ateitininkai visados yra buvę pajėgūs, pareigingi, susiklausę ir disciplinuoti.

Nuėjom 75-rių metų laikotarpį. Šiandien žvelgiam į šio šimtmečio paskutinį ketvirtį. Žvelgiam į ateitį su tokiu pat susirūpinimu, susiklausymu, disciplina ir pareigingumu. Gyvenimo įvykiai laukia sprendimų ir veiklos. Pradėkime Ateitininkijos jubiliejinius metus kuo gausiau dalyvaudami sukaktuviname 75-rių metų kongrese, kaip kad buvo suvažiavę mūsų sąjūdžio vyresnieji idėjos broliai ir sesės į antrąjį kongresą, įvykusį 1925 metais Kaune ir vėliau į Palangos reorganizacinę konferenciją. Čia pasidžiaugsime savo nuveiktais darbais, apsvaistysime naujas veiklos gaires ir pasiryšime visu uolumu jas realizuoti kasdieniniame asmeniniame ir visuomeniniame gyvenime.

Dr. J. Meškauskas,
Kongreso Rengimo
Komiteto pirmininkas

Juozas Polikaitis,
AF Tarybos Pirmininkas,
einąs AFederacijos Vado
pareigas

Kun. dr. V. M. Cukuras

ŠVIESOS VAIKŲ VALANDA

Prof. Stasys Šalkauskis Studentų Ateitininkų Sąjungos konferencijoje, įvykusioje 1938 m. lapkričio 22 d., skaitė paskaitą, pavadintą „Jaunuomenė ir gyvoji dvasia“. Tai buvo išsamus, rodos, pats paskutinis viešas ateitininkijos ideologo žodis, dar laisvės saulei šviečiant Lietuvos padangėje. Šioje išsamioje paskaitoje jis kreipėsi į studijuojantį mūsų jaunimą, ragindamas prigimtą jaunatvišką dovaną paversti dvasine jaunatve. O dvasinė jaunatvė, sakė jis, yra ne kas kita, kaip gyvoji dvasia. Skaitant dabar, jau beveik penkiasdešimt metų praslinkus nuo anos konferencijos, tenka stebėtis, kaip Šalkauskis intuityviai išvelgė reikalą pačiam ideologiniam ATEITIES sąjūdžio branduoliui bręsti, plėstis, evoliucionuoti.

ATEITIES sąjūdis, dar prieš galutinės struktūros suformulavimą, iškilo kaip protestas prieš dvigubą priešą, grasantį lietuvių dvasiai: iš Rusijos universitetų sklindančią materialistinei-liberalistinei dvasiai ir rusiškosios ortodoksijos antplūdžiui, ketinančiam užgožti lietuvių kalbą, kultūrą, ir tautos daugumos ryšį su katalikų Bažnyčia. Suprantama kodėl Pranas Dovydaitis, dar studentas, įkvėptas, vienu prisėdimu parašė įžanginį straipsnį „Trys pamatiniai klausimai“ ir patalpino į ATEITIES pirmąjį numerį. Lietuvių studijuojantis jaunimas buvo su dideliu užsidegimu raginamas stoti į dvasinę kovą, sudaryti vieningą frontą. Nesunku buvo tą frontą nustatyti, nukreipti savuosius ginklus — būtent į Rytus, į Rusijos pusę. Pirmieji paties prof. St. Šalkauskio bandymai kurti idealinę ROMUVOS šeimą bei sąjūdį buvo panašūs „apsigynimo“ intencijų padiktuoti. Dabar, jau savo laisvojoje valstybėje, matom sąjūdį, besiplečiantį

skaičiais ir užimtomis pagrindinėmis pozicijomis, bet jau tiesioginiai nebegrasomą buvusiųjų priešų. Ką veikti, kokius uždavinius bei siekius nusagstyti į ateitį, kad tasai sąjūdis neapmirtų, nepasiduotų pasyvu-mui ir nuovargiui? Tai buvo vienas svarbiausių pirmų-jų vadų ir ypač prof. St. Šalkauskio rūpesčių.

Skaitydami 1954 m. čia, Amerikoje, išleistą ATEITININKŲ IDEOLOGIJA, labai aiškiai pastebi-me, kaip šis klausimas buvo pakartotinai Šalkauskio keliamas, kaip labai jam rūpėjo, kad pirminė sąjūdžio charizma liktų gyva ir nuolat plėstųsi ir įsigytų sripias šaknis. Todėl minėtoji paskaita 1938 metų gale apie jaunystės dvasią ir dvasinę jaunystę yra ir po 50 metų aktuali.

Mums, jau 75-tuosius sąjūdžio gyvavimo metus švenčiant, reikėtų toliau aną ideologijos kūrėjo min-ties giją atvynioti. Mes esame liudininkai didžių permainų, vysktančių katalikų Bažnyčioje, ypač po II Vatikano susirinkimo. Daug naujovių būtų galima paminėti ryšium su to susirinkimo nutarimais, bet, man atrodo, būdingos ir dvi: pasikeitusi Bažnyčios savimonė ją supančio moderniojo pasaulio atžvilgiu ir skirtingo santykio su Kristumi išgyvenimu.

Į esminį klausimą: kas mums yra Kristus, dabar vis labiau išryškėja posūkis nuo iki šiol stipriai akcen-tuoto **Isikūnijimo paslapties** dominavimo į **Prisikė-lusį Kristų** — Atpirkėją ir Viešpatį. Jei anksčiau Bažnyčios istorijoje buvo akcentuojama — eiti, skelbti Gerąją Naujieną ir laimėti pasaulį Kristui, tai dabar, žvelgiant į Nukryžiuotąjį ir Prisikėlusį, krikščionys, pasijutę daugybės įvairių religijų bei tradicijų jūroje, tik kantriu pasitikėjimu ir viltimi alsuodami, liudija prisikėlusį Kristų.

Žiūrėdami atgal į ateitininkijos istoriją, dabar turė-sime pripažinti, kad kadaise entuziastiškai užsimotas 1940 metais švęsti ATEITIES 30 metų jubiliejus, žiau-riai ir nelauktai nutrauktas įsiveržusio okupanto iš Rytų, buvo Apvaizdos siųstas ženklas, pranašaujantis ATEIČIAI naujus kelius į nežinomą ateitį. Trys simbo-liai tebūna mums šio naujo posūkio ženklais. Labiau-

1985 m. MAS stovykla Dainavoje

siai jaudinantis gal bus prof. Prano Dovydaičio gyvenimas. Jo santykis su Kristumi ir giliai pagrįstas tikėjimas, sustiprintas Pauliaus apaštalo laiško efeziečiams pakartotinu skaitymu, sustiprino tai, ką įžiebė Evangelijoje skaitytieji žodžiai: „Aš atėjau įžiebt žemėje ugnies ir taip norėčiau, kad ji jau liepsnotų“ (Lk. 12:49). Jis pasirinko naujai užgimusiui sąjūdžiui šūkį kaip tik iš pirmojo laiško efeziečiam skirsnelio: **VISKĄ ATNAUJINTI KRISTUJE** ir tuo gyveno. Šis šūkis, lyg aukštai iškelta vėliava, turėjo tikslą suburti visus, degančius panašiais kaip jo idealais, sudaryti gerai išsilavinusių pasiryžėlių kadrus, kad jie bendrom jėgom eitų ir laimėtų Lietuvoje viską Kristui. Bet išaušo 1941 m. birželio 14 diena. Profesorius Pranas Dovydaitis žiauriai išraunamas iš savo tėviškės ir ištremiamas į tolimą Uralo sritį, kur pagaliau, vos metus su viršum iškentėjęs, išvežamas į Sverdlovskio miestą sunaikinimui. Dovydaičio biografas dr. J. Girnius iš įvairių šaltinių ir retų laimingųjų, kurie vėliau iš ten pateko į laisvę, pasipasakojimų painformuoja, kad Pranas Dovydaitis tose nežmoniškose sąlygose buvo tapęs tikru visų nelaimingųjų dvasios tėvu, guosdamas ir dalydamasis maisto trupinėliu su visais, lietuviais ir nelietuviais. Cituoju vieną trumpą tokių liudijimų: „Prof. Dovydaitis buvo tarp tokių, kurie išlaikė savo orumą, kilnaus žmogaus vardą ir veidą. Jis buvo mūsų tarpe šviesus spindulys, tame mirties ir bado košmare nesugniaužomas...” (Juožas Girnius: Pranas Dovydaitis, 301 p.)

Esu įsitikinęs, kad Dovydaitis mintimis pakartotinai grįžo prie to paties Pauliaus laiško efeziečiams, kurio pirmojo skirsnelio žodžiai jam įkvėpė ateitininkijos šūkį, o penktasis skyrius jam šiose baisiose sąlygose atskleidė naująjį paaukimą: „Elkitės kaip šviesos vaikai. O šviesos vaikai reiškiasi visokeriopu gerumu, tiesumu ir tiesa“ (Ef. 5:8). Turimos informacijos mums praneša, kad Dovydaitis mirė 1942 m. lapkričio 4 d., dar nesulaukęs savo amžiaus 56-tojo gimtadienio. Šviesa, kuri sklido iš jo židžių, jo nuolat pasiruošusių patarnauti rankų, liko gyva, neužslopinta.

Kitas mūsų sąjūdžiui į pačią širdį kalbantis pavyzdys — tai tos drąsios lietuvaitės, kurios nepalūžo Sibire, bet sukūrė nuostabių maldų pynę. Mus jų ranka rašytoji maldaknygė pasiekė 1953 m. Apie ją jau žino ir kitos tautos visuose žemynuose. Šis įvykis sutapo su narsiųjų mūsų laisvės kovotojų — partizanų sunaikinimu ir jų veiklos užslopinimu. Kovoti šioj desperatiškoj būklėje nebebuvo įmanoma. Turėjo gimi naujos vidinės jėgos ir gyvi likusieji pamažu surado savy dvasinės šviesos, o ji pasauliui staiga prabilo Kronikos puslapiuose.

Trečias naujosios gyvybės simbolis — tai 1972 m. įvykdyta jaunuolio Kalantos auka. Visos laisvės dienomis statytos užtvaros, bandytieji dvasios ginklai ir metodai Lietuvą laimėti Kristui, Kristaus dvasioje viską atnaujinti, atkurti — žiaurios tikrovės buvo sudraskyti. Daugelis, kaip savo simbolinėje apysakoje „Laimės žiburys“, bandė atvaizduoti Jonas Biliūnas, kopdami žuvo, bet liko drąsulių, kurie pasiekė viršūnę ir mirdami palietė tą Laimės žiburį, kuris dabar pabiro į nesuskaitomą daugybę kibirkščių — švieselių ir apsigyveno atskiruose asmenyse. Šios šviesos ir fiziškai ir dvasiškai buvo paliestas minėtasis Kalanta ir tapo dabaties ATEITIES sąjūdžio kryptiai nustatyti simboliu. Šio jaunuolio auka padrąsino visą eilę kitų, kurie dabar rizikuodami gyvybe, moko tikėjimo tiesų, organizuoja Eucharistijos bičiulių procesijas, guodžia ir palaiko svyruojančius. Tai naujieji žmonės, kurie nebijo liudyti Gyvybę, nesigailėdami savosios gyvybės. Juos šiandien žymi šios dorybės: kantrybė, pasitikejimas, viltis ir ištikimybė, o priemonės — ne fizinė kova, bet laukianti meilė, — tokia, kurią jie išmoko prie kryžiaus, mūsų tyliojo Rupintojėlio globoje.

Ateitininkai, artėdami prie 21-mojo šimtmečio slenksčio, gali įprasminti ir pagyvinti savo sąjūdį tikrai tapdami savo tautiečių ir viso pasaulio akyse tikraisiais šviesos vaikais. Ar ne apie tokią dvasinę jaunatvę ir ne tokį mūsų tautos atgimimo pavasarį svajojo mūsų Stasys Šalkauskis?

1985 m. JAS stovykla Dainavoje

KO AŠ TIKIUOS IŠ ATEITININKŲ KONGRESO?

Pirmiausia tikiuos, kad susitikime su kits kitu, o taip pat ir su gyvenimo problemomis ir buvimo prasme, su savo organizacijos uždaviniais ir įsipareigojimu juos atlikti. Į kongresą atvažiuos tie, kuriems negana patogios kėdės namuose, skanios vakarienės ir Bob Schiefferio teisybės vakarinėje žinių laidoje. Atvažiuos tie, kurie ieško tikrojo gyvenimo tikslo, kuriems mūsų organizacija yra sparnai į laimės ilgesį, tie, kuriems Ateitininkija nėra tik kuopos, sąjungos, stovyklos ir minėjimai, bet pirmiausiai savo šūkio „Viską Atnaujinti Kristuje“ nešėja į gyvenimą.

Tikiuos, kad kongrese pajusime dar ryškiau, negu savo kasdienybėje, kad mūsų organizacija atsirėmusi ne į praeitį ir istoriją, bet į ateitį, pasiryžusi atnaujinti blunkančias žmogaus vertybes ne ieškodama naujų kelių, ne kurdama naujas teologijas ir filosofines gudrybes, bet atsirėmusi į labai labai seną Evangelijos meilę ir viską pavesdama šios meilės kūrėjui — Kristui, prašydama Jį, kad panaudotų mus kaip savo įrankius atnaujinti mūsų širdis, šeimas, aplinką ir pasaulį.

Mūsų organizacijos tikslas — atnaujinti viską: ir Tėvynės didvyrių ryžtą, ir mūsų namų židinio liepsnelę, ir vis labiau pagonėjantį pasaulį, išdidžiai panaudojantį moderniais technologijos priemones kurti neapykantos potvyniui iš nuskurdusio širdy išaugusio gobšumo. Atnaujinti viską yra siekimas toks didžiulis, kaip Galaktika, kurios visų žvaigždžių nesusemsime į savo organizacijos narių saujelę, bet šis mums nepakeliamas uždavinys — juk, tik lengvutė dulkė Kristaus meilės delne! Todėl, žengdami į savo tikslą su Kristumi, su jo besąlyginės aukos kilnumu,

atnaujiname ir savąjį laimės ieškojimo džiaugsmą, ir viso pasaulio gėrio ilgesį!

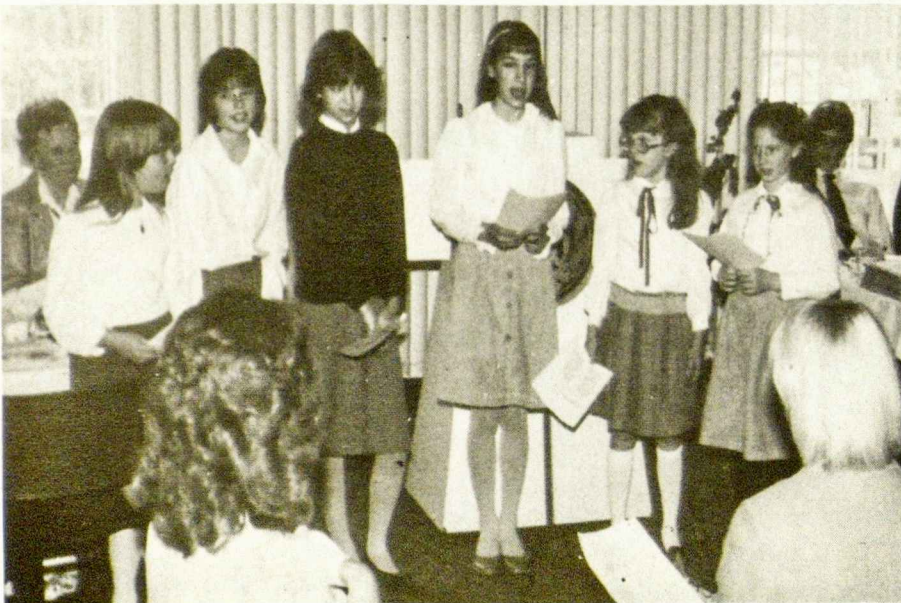
Tikiuos, kad kongrese pamatysime savo praeitį, nušvytusią geresnio pasaulio viltį, pajusime dabartį, atsirėmusią į tikėjimą, kad Kristus laimina mūsų ryžtą siekti gėrio, atrasime visos Krikščionybės, mūsų Tėvynės ir viso pasaulio Ateitį, nuskaidrintą meilės ugnim, nes „didžiausia šiame trejete yra meilė“ ir taip pat mūsų būty, padalytoje į praeitį, dabartį ir ateitį, svarbiausia — Ateitis!

Sveikiname visus Kongreso dalyvius, atvykusius pasidžiaugti mūsų organizacijos šviesiais praeities įvykiais, pasigrožėti nueito kelio didingumu ir paieškoti naujų vilties žvaigždžių ateities darbams ir siekiams. Linkime pakilios nuotaikos, malonaus bendravimo ir našių svarstybų.

Dr. Č. Masaitis,
Ateitininkų Sendraugių Sąjungos
centro Valdybos pirm.

Kongrese tikėčiau atsinaujinti dvasiškai, rasti vilties ateičiai savo ir bendrai ateitininkų veiklai. Atsimenu savo jausmus po kongresų Klevelande (1977 m.) ir Čikagoje (1981 m.) Jaučiausi ateitininkų visuomenės ir istorijos dalimi. Garbingieji ateitininkų veikėjai ir ateitininkų jaunimas rinkosi ir dalinosi mintimis apie svarbius ateitininkams rūpimus klausimus ir šiaip pabendravo, kaip vienos šeimos nariai.

R. Kubiliūtė

Detroito Jauniai metinės šventės metu, 1985 m. geg. 5 d.

Kongreso svarbiausias bruožas, tas, kurio apsi-reiškimas laiduoja ir viso kongreso pasisėkimą, yra nuotaikos klausimas. Šis svarbiausias bruožas nėra patys parengimai, programa ar ideologų kalbėjimas „ex ceteda“. Reikšmingiau yra tai, kas tuos įvykius supa, kas juos kelia ir neša. Tai yra žmonių mąstymai, ryšiai vienas su kitu ir su visa organizacija, jų nusistatymai. Visa tai sudaro ryžtą.

Žmonių ryžtas ne išeiviją pasyviai stebėti, o joje aktyviai veikti yra ypačiai reikalingas dalykas mūsų organizacijai, stovinčiai sąjūdžio kryžkelėje. Ar išeivijos vienintelė gyva, intelektualinė organizacija keliaus naujais keliais į ateitį, ar pasiduos?

Nors išlikimo ar pasidavimo klausimą galima atsakyti stipriu „taip“ ar „ne“, tie žodžiai gyvai organizacijai mažai tereiškia. Svarbiau yra tas tvirtas ryžtas, pabrėžtas filosofų Nietzsche ir Marcel, kuris sąjūdį ir toliau gali vesti stebuklingais keliais. Be jo, žodžiai neturi reikšmės.

Iš kongreso galima laukti progos pamatuoti savyje, kiek yra to ryžto, ir jį pajusti, būti jo gaivina-miems organizacijos draugų tarpe ir būriuose. Galima patirti, kiek yra to noro toliau dirbti ir naujais būdais veikti. O kai mes patiriame naują žmonių galvosėną, naują pasaulį, ir naujus nusistatymus, tada atsinaujina ir mūsų organizacijos veikla. Tuo pačiu yra nepa-judinami kilnūs idealai, ta savita krikščioniška pažiūra, vėl pagrįsta egzistencializmu, kaip žmogus gali pagal Kristaus raginimą reaguoti į savo aplinką, ją keisti ir būti jos keičiamas. Su tuo ateitininkišku ryžtu žmogus gali kilti ir kitus kelti šiuose laikuose.

Vėjas Liulevičius

Susibursime iš visų kraštų į savo organizacijos šventę — jubiliejinį Ateitininkijos kongresą. Ne vien džiaugsmui, pramogoms, trumpalaikiams įspūdziams

susirinksime. Manau, kad visa programa bus skirta Dievui, Tėvynei ir mūsų organizacijos ateičiai. Tikiu, kad atvirai bus pažvelgta į nukrikščionėjimo ir nutautinimo grėsmę (ji aktuali dabar kaip buvo prieš 75 metus). Tikiu, kad blaiviai bus ieškoma priemonių pavojams išvengti.

Nenoriu, kad šis Kongresas būtų tik trumpalaikė įžiebta liepsnelė, kuri pablykščioja ir pašoka spaudoje ir netrukus išnyksta. Tikiu, kad momento pagauti, surašysime daugelį gerų rezoliucijų, bet nenoriu, kad jos liktų tik „ant popieriaus“. Laukiu susivienijimo ir pasi-ryžimo aktyviai veikti.

Ypač daug tikiuosi iš jaunimo. Nepamirškime nuo-širdaus jaunimo auklėtojo a.a. kun. Stasio Ylos šūkių mums: „kilti ir kelti“. Išblaškykime bet kokius abejo-nės šešėlius, kurie užstoja mūsų ryžtą tarnauti Dievui ir Tėvynei, visą atnaujindami Kristuje.

Svarbiausia yra suprasti koks yra ateitininkų šio meto uždavinys. Atsakykime į klausimą ko Lietuva šiuo momentu iš mūsų reikalauja. Mūsų ateitis iš tiesų tegali būti laiminga, jei mes visa širdimi prisidėsime prie jos kūrimo. O ateitininkija, remdamasi katalikiškąja pasaulėžiūra, turi viltingą ateitį.

Iš šio Kongreso labiausia laikiu tautinės sąmonės sustiprinimo ir dvasinės atgaivos, kad neišblėstų mummyse pirmųjų ateitininkų didvyrinė ir idealistinė dvasia.

Raminta Pemkutė

Kongresui artėjant, reikėjo rimtai pagalvoti, kas tikrai tame kongrese vyks. Pagalvojus, atėjo į galvą mintis. Ta mintis virto klausimu. Tą klausimą buvo gan sunku vienai atsakyti, bet vis vien bandžiau ir, mano nuomone, gan gerai atsakiau.

Tas klausimas tikriausiai ir keliem kitiem mano

*Detroito studentai
ateitininkai duoda įžodį.*

amžiaus jaunuoliam užkliuvo mintyse. Tas klausimas:

Kam yra šaukiamas Ateitininkų kongresas?

Svarstant šį klausimą, mano atsakymas yra toks: kongresas yra tam, kad organizacijos nariai, kongreso dalyviai, galėtų peržiūrėti tos organizacijos praeitį darbus, pasidžiaugti atsiektais darbais ir laimėjimais, pažvelgti į šių dienų reikalavimus, statomus lietuviškai, katalikiškai organizacijai ir nustatyti ateities darbų gaires. Taip pat kongreso metu malonu susitikti senus pažįstamus, draugus ir užmegzti naujas pažintis.

Dabar kilo ir kita mintis. Ir vėl kaip ir pirma, ši mintis virto klausimu. Ir vėl tą klausimą bandžiau atsakyti. Tas klausimas:

Ką man, jaunai studentei ateitininkei, kongresas naudingas duos?

Prieš kongresą tikrai šio klausimo negaliu atsakyti, bet tik tiek galiu pasakyti: aš daug tikiuosi iš šio kongreso, daug ką tikiuosi sužinoti apie atliktus, atliekamus ir ateityje atliktinus ateitininkų organizacijos narių darbus.

Aušra E. Jasaitytė

Paskutinytis kongresas sprendė dabartinės ateitininkų veiklos sąlygas, siekdamas nustatyti konkrečius tikslus ir siekius. Natūraliai išplauktų, kad šis kongresas įvertintų, kiek atskiros sąjungos, korporacijos ir pati federacija užsibrėžtus tikslus ir siekius įgyvendino organizacinėje veikloje. Irgi būtų labai gera ir naudinga aptarti, kaip atskiri nariai asmeniškai įgyvendino ateitininkų tikslus ir siekius.

Labai noriu pamatyti konkrečius, smulkius darbo planus sekantiems penkeriems metams. Šie planai turėtų atskirai išvardinti, ko tikimasi iš sąjungų, korporacijų, federacijos ir vienetų. Planai turėtų būti pagrįsti krikščionybės principais, t.y. ne tiek rūpintis

sava organizacija, kiek bendruomene, auklėjimu, užsiangažavimu ir t.t.

Irgi tikiuos aiškaus socialinio užsiangažavimo iš ateitininkų pusės. Panašiai kaip JAV vyskupai, Vokietijos „Kirche von Unten“ ar Amerikos pasauliečių grupės turėtų susirasti kokią nors pasaulinio masto „nuodėmę“, prieš kurią kariausime, pvz., ekonominę išnaudojimą ir nelygybę, grėsmę gamtai, branduolinių ginklų statybą, mažumų diskriminaciją (ir bažnyčioje — diskriminaciją prieš susituokusius ir moteris, liečiant vadovavimą bažnyčioje, ir prieš išsiskyrusius katalikus) ir pan. Tai mums irgi duotų veiklos gairių.

Vilius Lukas Dundzila

Anatolijus Kairys

MYLĖSI ATEITĮ SONETAIS...

Imunitetą jau buvau įgijęs,
Kai tavo akyse skaičiau raides —
Tu nebuvai pirmoji iš draugijos,
Kurioj poetai renkasi žvaigždes.

Skaičiau raides, prie žodžio dėjau žodį,
Ir tavo paslaptį atspėjau tuoj!
Poetai džiaugiasi viskuo, ką duoda
Diena — jie ašaras atras rytoj.

Šviesos keliu į šviesą nuskubėjau,
Bet šviesoje tavęs neberadau!
Poetiškai gyventi nemokėjau,
Neatnešiau tau mėlyno dangaus...

Bet kai nustos veidai žiedais žydėti,
Tada mylėsi Ateitį sonetais...

Partizano Daumanto kuopos narių tėveliai rogučių iškyloje sausio 27 d. Iš k.: Otilija Barkauskienė, Algis Mockaitis, Laima Braune, Eglė Paulikienė, Algis Liaugaudas, Raminta Marchertienė, Danutė Liaugaudienė ir Vilė Marchertienė.

A.†A. ATEITININKIJA

1985.IX.2 d., sulaukus 75 m. amžiaus, mirė Chicagoje Ateitininkų sąjunga. Gimus 1910.II.19. Louvaine, augus Lietuvoje, o po antro pasaulinio karo paplitusi visame pasaulyje.

Pasiliko dideliame nuliūdime — priespaudoje likusi Lietuva.

Laidotuvių nebus. Sąjungos degančiai liepsnai užgesus, nebeliko velionies.

Artėjant Ateitininkų jubiliejiniam kongresui, daug žmonių tikisi susilaukti šitokio mirties pranešimo. Kodėl?... Kadangi būti ateitininku nebėra madinga.

Mums nebereikia organizacijos, kuri priešintų svetimai priespaudai. Mes nebegyvename priespaudoje. Turime laisvę garbinti Kristų kaip mes norime. Galime laisvai kalbėti, skaityti ir rašyti lietuviškai. Tai kam mums egzistuoti?

Bet, atsakytumėte, mes lietuviai, ir mūsų Lietuva neturi tų teisių.

Tai palikime bendruomenei rūpintis Lietuvos reikalais. Kam mums ateitininkams atskirai reikia dirbti? Nebereikia mūsų.

Bet bendruomenė rūpinasi daugiau tautos išlaisvinimu, o mes ateitininkai dar ir religine laisve.

Tuo rūpinasi Religinis šalpos fondas. Jie palaiko ryšius su Lietuva. Mes net negalime prilygti jų religinei veiklai. Tai kam mums ir būti ateitininkais?

Šis klausimas yra ypatingai aktualus šiomis dienomis. Po truputį ateitininkija praranda žmones, kurie nesuranda tikslo atsakymo į šį klausimą. Daugiau ir daugiau iš mūsų veiklių ateitininkų nueina padėti kitoms organizacijoms ir užtat nebeatranda laiko padėti ateitininkams.

Pavyzdžiui, žiūrėkime į ateinantį ateitininkų kongresą. Kiek laiko, kiek vargo buvo įdėta, kol galų

gale buvo surastas Kongreso rengimo komiteto pirmininkas. Kiek kartų girdėjosi atsiprašymas — „aš nebeturiu laiko“. O kodėl nebėra to laiko? Kadangi „esu įsi pareigojęs bendruomenei, turiu dirbėti fondui, ir t.t.“ Kur dingio mūsų pasididžiavimas būti ateitininku? Negali būt, kad kartu su kun. S. Yla ir mes mirėm?

Grįžkime vėl į sąjungos pradžią ir pažiūrėkime, ar įkūrimo priežastys dar mums aktualios. Pagrindinė priežastis — (Ateitininkų vadovas, p. 10) „organizuo- tai priešintis svetimai priespaudai“. Nei vienas ateitininkas nenori lengvai šito tikslo perduoti kitai organizacijai, bet reikia prisipažinti, kad stipriausia kova yra vieninga kova. Tokiu būdu, ateitininkai turėtų jungtis padėti toms organizacijoms, kurios galin- gesnės Lietuvos išlaisvinimo darbais. Mes turim ki- tiems padėti mūsų jėgomis, mūsų išmanymais. Bet mūsų pastangos pasidaro blogos, kada užmirštame ateitininkus ir jų specialią egzistavimo priežastį — „atsispirti neigiamoms pasaulėžiūrinėms įtakoms“, arba kitaip sakant — išlaikyti Katalikybę nekrikščio- niškoj aplinkoj. Aišku, ateitininkų kūrimo laiku sklido nepaprastai įvairių prieš Katalikybę minčių — tai socializmas, tai liberalizmas, kuris skleidė indi- vidualistinę laisvę... Bet apsižvalgius aplinkui, ar ne panašios įtakos mūsų katalikišką gyvenimą griauja?

Lengviausia tai pažvelgti į mūsų pačių kiemą ir

Partizano Daumanto kuopos nariai ruošiasi įžodžiui. Gytis Vygantas, Dana Pauliukonytė, Kęstutis Bar- kauskas, Tomas Liaugaudas ir Daina Kazlauskaitė ruošiasi jau- nučių įžodžiui. Part. Daumanto kuopos šeimos šventėje, geg. 5 d. Ateitininkų namuose. Kairėje globėja Dalia Pauliukonienė ir kun. Jonas Kidykas, SJ. Dešinėje prie vėliavos stovi abiturientė Aldona Norkutė.

materializmo sekimą. Kiekvienas iš mūsų norime patogiausiai gyventi. Be abejo, tam reikia pinigų. Bet kada pinigai valdo žmogaus vertę, tas žmogus praranda savo tikrą Dievą. Tarp ateitininkų, ypatingai paskutiniuoju laiku, daug žmonių niurna, kada Katalikiškumo principas per daug iškeltas. Gal todėl ir ateitininkija smunka — nebėra populiariau gyventi krikščioniškai. Nebėra populiariau klausyti priminimo, kad reikia sekti Kristaus pėdomis.

Spaudoje vis puolamas JAV prezidentas, kad jis nepraktikuojantis krikščionis. Bet ar dauguma iš mūsų ne panašiai elgiamės? Ar nuėję į bažnyčią ir pamurmėję porą poterių, nesijaučiam atlikę pareigą?

Pareiga! Kristus nenori iš mūsų pareigos. Jis nori mūsų meilės, Jis nori, kad sektumėm Jo pavyzdį. Kaip Motina Teresė rašė: „Jeigu kartais mūsų beturčiai badu miršta, tai ne kad Dievas jais nesirūpino, bet kad tu ir aš jiems nedavėm. Nebuvome Dievo rankų instrumentai duoti jiems duonos, duoti jiems drabužių. Mes Jo neatpažinome. Neatpažinome Jo alkaname žmoguje, vienišame žmoguje, našlaityje”.

Ateitininkija išsilaikys, jeigu mes į ją tikėsime. Jeigu mes gyvensime Kristaus nurodytais principais, tai ateitininkija bus priemonė įgyvendinti Jo kelią. O jeigu mes pasirinksimė padaryti ateitininkų organizaciją tik „pabėdravimo klubą“, tai gal ji pasiliks gyva, bet ji nebebus ateitininkija.

Grasilda Reinytė-Petkuvienė

Paulius Bindokas

KODĖL AŠ ESU ATEITININKAS?

Toki klausimą turbūt tenka išgirsti kiekvienam, priklausančiam Ateitininkų sąjungai — nuo pačių jau-

niausių jaunučių, iki vyriausių sendraugių. Ir aš pats tą klausimą daug kartų girdėjau, ir mano draugai ateitininkai turėjo jį atsakyti. Tačiau atsakymas priklausė nuo klausiamojo ateitininko amžiaus.

Pavyzdžiui, paklaustas, kodėl yra ateitininkas, jauniausias jaunutis greičiausiai pasakys, kad ateitininkų susirinkimuose gali susitikti su draugais, pabendrauti, kai ką išmokyti ir net paįsdykauti. Susirinkimuose jis gali sutikti vaikų, kurie neina į tą pačią mokyklą, kurių šiaip niekad nesutiktų. Jam yra smagu, tai ir nesispiria, kai tėvai liepia dalyvauti susirinkimuose.

Jauniai turbūt taip pat atsakytų, kad ateitininkai — tai gera vieta susitikti draugus ir gera proga vasarą smagiai praleisti Jaunučių ateitininkų stovykloje. Tik retas gal šiek tiek pagalvoja, kad yra gerai būti ateitininku, nes tai padeda išlikti lietuviu.

Paklausus moksleivių ateitininkų kuopos nario, kodėl jis ar ji priklauso šiai organizacijai, greičiausiai bus atsakyta, kad jis ateitininkas iš pat jauniausių jaunučių ir organizacija tapo lyg antri namai. Jo nuomone, ateitininkai yra gera organizacija, nes surenka lietuvišką galvojantį jaunimą, padeda išlaikyti lietuvių išsivijoje. Taip pat organizacijos religinis principas yra stiprus veiksnys, dėl kurio jaunuolis pasilieka organizacijoje.

Studentas tikriausiai duotų maždaug tą patį atsakymą, o sendraugis sakytų, kad jis priklauso daugiausia dėl patriotinių ir ideologinių priežasčių.

Man pačiam galbūt svarbiausia priežastis yra, kad man asmeniškai patinka priklausyti lietuviškai organizacijai ir bendrauti su lietuvišku jaunimu. Aš jaučiu, kad prisidedamas prie savo kuopos ateitininkiškos veiklos (ar tai būtų laiško rašymas, ar aukų rinkimas, ar vadovavimas Jaunučių stovyklose) atlieku gerą darbą ir pasitarnauju Lietuvai. Be to, yra ir mažiau visuomeninių priežasčių, kodėl aš priklausau ir priklausysiu ateitininkų organizacijai. Kur kitur galėčiau susidraugauti ar bent susipažinti su savo amžiaus jaunuoliais iš Kanados, Ohio, Kalifornijos ir

Jaunučių stovykloje: „Mindaugo krikštas“ prie laužo.

kitų tolimų vietovių, jei ne ateitininkų kursuose, suvažiavimuose, studijų dienose? Tuo būdu mano gyvenimas pasidaro daug turtingesnis ir pilnesnis, negu, pavyzdžiui, mano mokslo draugų amerikiečių. Ateitininkuose taip pat turiu progą patobulinti savo lietuvių kalbos mokėjimą, nes stovyklose, susirinkimuose ir kitomis progomis mes kalbame lietuviškai. Taigi, ateitininkystė jau yra pasidariusi labai svarbi mano gyvenimo dalis, ir, tikiu, tokia pasiliks visam laikui.

Laima Sruoginytė

LIETUVA

Kai pagalvoju apie Lietuvą, aš geriausiai prisimenu savo pusbrolio namus ir jo dukrelę Laurą. Namai — trys kambariai. Duktė ir nedidelė, dviejų metų sulaukusi mergytė. Laura, pasiėmusi spalvotą pieštuką, braižo sieną. „Ne, ne! Nedaryk taip!“, bara mama. Bet Laura nesustoja, rodos, jai vienintelei suprantamas šis menas.

— Išgerkime į svečio sveikatą, — mano pusbrolis pakelia šampano taurę, — Laura, čia tavo teta, kuri gyvena už jūrių marių.

— Aš, aš! — šaukia Laura. Kai niekas nežiūri, ji paima stiklinę, prideda prie lūpų ir pačiulpia kartų šampaną.

— Ne! Laura, neskanu! — bara tėvas. Laura žiūri į jį, jos didelės mėlynos akys pilnos ašarų, nejaugi ji pradės verkti?

— Ak, tu veidmainė, — sako tėvas, ją pakeldamas ligi lubų. Laura klykia, Laura juokiasi.

— Am, am ca ca, Laura. Mama mergaitę vilioja dubenėliu košės, o Laura nevalgo. Pribėgusi prie manęs, sako „miau, miau“ ir rodo išsiuvinėtą ant suknytės katytę. Jos ilgi raudoni, garbanuoti plaukai tvarkingai sušukuoti į šoną. Užšoka ji ant pa-

langės ir pradeda šokinėti kaip beždžionė.

Kai atostogos pasibaigė ir aš išvažiavau iš Lietuvos, Laura mane palydėjo į traukinio stotį. Jinai atbėgo, apsirengusi su šviesiu mėlynu paltuku, rankutėje laikydama iškeltą kaip vėliavą raudoną tulpę. O tulpės kotas už ją beveik ilgesnis.

— Tulbe, tulbe, — jinai sako, įteikdama man gėlę.

Taip, prisiminsiu ją visuomet, raudoną ir šviesiai mėlyną. Mano pusbrolis mane apkabina. Jis sako: „Tu esi mano geriausia draugė“. Jo žmona stovi prie jo ir sako: „Parašyk mums kada nors laišką“.

Laikas lipti į ilgą, vingiuojantį kaip gyvatė traukinį. Mano pusbrolis dabar jau laiko Laurą savo rankose. Ji visai raitosi ir verkia. Jos raudoni plaukai derinasi prie tėvo barzdos. Laura, Laura...

Vija Bublytė

LIETUVAITĖ TEN IR ČIA

„Lietuvaitei davė viską, ką gamta per ilgus tūkstantmečius kūrė.

*Akims — melsvuom ežerų,
veideliams — rytmečių žarų,
O vietoje širdies užkūrė
skaisčiausią saulę, kad jinai
Čia, žemėje, šviestų dyvinai.*

*Išrinko jai pušies lieknumą,
skaistumą žydinčios gėlės,
stirnitės judesio grakštumą,
darbštumą miško skruzdėlės...”*

Justinas Marcinkevičius

Lietuvaitė — mergaitė nuo Baltijos krantų. Tas kraštas vadinasi Lietuva. Ten lietuvaite auga, mokosi, dirba...

Ji žino, kad Lietuva rusų okupuota. Lietuvaitė ten

Opera „Grażina“ Jaunučių stovykloje: I. Šalčiūtė, L. Vasiliauskaitė, A. Baleišytė, L. Bilutė, D. deza Pareira, J. Polikaitis

nemato lietuviškos vėliavos, negirdi Lietuvos himno, kurį parašė dr. V.Kudirka. Nebus Vasario 16 minėjimo. Lietuvaitėi liūdna. Ji turi tylėti ir klausyti, ką sako rusai. Jei lietuvaitė bandytų sakyti, kad reikia švęsti Vasario 16, tai ją policija tuojau nusiųstų į kalėjimą. Ji negali nei laiške viską parašyti, nes laiškas gali būti patikrintas ir sustabdytas. Ten lietuvaitė užrišta burna, ten nesišypso, nes ji mato, kiek daug žmonių už tiesą eina į kalėjimą. Lietuvaitė ten laukia laisvės....

Lietuvaitė Amerikoje ir kitur auga tarp kitų tautų. Lietuvaitė čia gali laisvai palaikyti tradicijas, klausyti radiją, televiziją, gali su mokytojais diskutuoti ir pasakoti apie Lietuvos okupaciją. Lietuvaitė, gyven-dama laisvame krašte, žino, kad jos sesė negali kalbėti, todėl čia lietuvaitė visada pasiryžusi budėti ir visur skelbti, kad Lietuva taip pat nori būti laisva, kad daug Lietuvos žmonių yra kalėjimuose ir Sibire. Čia lietuvaitė neturi teisintis, kad nėra laiko, bet kiekvieną momentą žinoti, kad ji čia laisva ir kad ji kalba už tylinčią Lietuvą.

Danutė Petrulytė

MANO PAREIGOS

Šiomis dienomis man rodos, kad jaunimas labai rūpestingas ir gabus. Jaunimas (ir lietuviškas, ir amerikoniškas) stengiasi užaugti gerais krikščionimis ir sąžiningais žmonėmis. Aš pati jaučiu pareigas Lietuvai ir Amerikai.

Pirma, asmuo turi pareigą visai žmonijai, nežiūrint ar tai būtų Lietuva ar Amerika. Žmogus turi būti atsakingas, gražiai išauklėtas, draugiškas, inteligentiškas ir t.t. Nors svarbu, kad asmuo yra visapusiškas ir geras pilietis, jis turi tas pareigas paskirstyti, jeigu kilęs iš dviejų tautybių.

Aš pati jaučiuos, kad pareigos turi būti skirtos

lygiai abiem tautybėm. Mano pareigos Amerikai ir Lietuvai labai skirtingos, bet lygiai daug jų turiu.

Mano pareigos Amerikai iki šiol labai svarbios; ir jų gan daug turiu. Aš jaučiu pareigą ginti savo kraštą, nekariaudama ginklais, bet žodžiu. Aš Amerikos niekad priešui neišduočiau ir visada ginčiau jos politiką ir tikslus. Kita pareiga Amerikai yra užstoti prezidentą Reaganą ir jo tikslus. Mano kitos pareigos Amerikai yra: lankyti jos mokyklas, mokėti jos istoriją, suprasti ir sklandžiai kalbėti jos kalba, gražiai sugyventi su kitais amerikonais ir elgtis pagal jos įstatymus.

Bet mano pareigos Lietuvai, nors lygios su Amerikos pareigomis, yra svarbesnės, nes Lietuva nėra laisva. Amerikai laisvė nėra kasdieninis rūpestis, nes Amerika laisva jau virš dviejų šimtų metų, ir taip bus. O mūsų Lietuva tebėra pavergta. Aš daug pareigų Lietuvai turiu. Svarbiausia pareiga yra skleisti Lietuvos nelaimės žinias. Prezidentas, Amerikos piliečiai, gubernatoriai, laikraščiai ir visi kiti turi sužinoti, kas darosi Lietuvoje. Mano pareigos yra rašyti laiškus, protestuoti, ir bendrai skleisti laisvės prašymus visiem, kur tik klausytų.

Aš turiu ir kitokias svarbias pareigas Lietuvai. Turiu būtinai išlaikyti visa, kas lietuviška savo gyvenime: sklandžią ir gražią kalbą, tarmę, gramatiką ir istoriją. Turiu išlaikyti tas dainas, kurias girdint vis dar šurpas mane krečia. Turiu neužmiršti lietuviškų pasakų, patarlių, šokių, meno, literatūros ir t.t. Bet svarbiausias lietuviybės išlaikymo būdas yra dalyvavimas organizacijose. O dar svarbiau sugrįžti kaip vadovu, kai jau esi užaugęs, ir išlaikyti tas organizacijas. Smagu dalyvauti chore, lankyti šeštadieninę mokyklą, priklausyti ateitininkams, skautams, įvairiems komitetams ir t.t. Tuo tarpu būtina pareiga yra paremti ir stiprinti tas organizacijas, iš kurių mes visi esame daug pasisėmę.

Kaip matote, aš turiu pareigų abiem savo tautybėm, Lietuvai ir Amerikai. Lietuva man labai brangus kraštas. Nors gimus Amerikoje ir ją tikrai myliu, širdyje liksiu Lietuvos pilietė visados.

Jaunučiai linksmai prie laužo dainuoja.

Stasė Vanagaitė-Petersonienė

ATEITININKŲ KONGRESAS TELŠIUOSE

(Ištraukos iš dienoraščio)

1935 m. liepos 14 d.

Toks gražus oras. Skamba lankose dalgiai. O kvepėjimas žiedų — pievose, darželiuose.

Jau prasidėjo moksleivių ateitininkų stovykla prie Plungės, Šleinių vienkiemyje. Kelis mėnesius svajoju, kaip aš vyksiu į šią stovyklą, o paskui į kongresą, į Telšius. Ir dabar toks sunkumas, toks smūgis: serga brolis Leonas. Dvi meilės kamuoja mane: brolio ir idėjos. Koks bandymas? Širdis neleidžia palikti sergančio brolio, o ta pati širdis taip trokšta keliauti į stovyklą.

Nutariau: palauksiu, gal brolio (jam pleuritas) ligos krizė praeis. Ir paskui į Plungę. Nors vieną dieną stovykloje, nors vieną naktelę nakvoti prie Minijos, nors vieną vakarą gėrėtis degančiu laužu.

Šiandien liepos 16 d.

Brolio sveikata geresnė, bet nėra ir gera, o stovykla jau baigiasi. Pasimeldžiau į Šv. Teresėlę, pabučiavau brolių, užsidėjau kuprinę ant nugaros ir išėjau. Autobusas neina į Rietavą, tuos 18 km, tai aš pėsčia.

Pasiekiau Judrėnus. Dangus niaukstosi, kyla tamšūs, juodi debesys. Nejaugi užpuls mane audra. Ar vėl vienas bandymas? Aš turiu pasiekti Rietavą, turiu, nes ryt baigiasi stovykla. Aš turiu būti Plungėje šį vakarą. Vis žvilgčioju į tuos debesų mūrus ir meldžiuos: „Dieve, kad tik neužkluptų audra, perkūnija. Juk Tu žinai, kaip aš bijau perkūnijos!” Ir ar ne stebuklas: tie

debesų mūrai prasisklaidė, vieni nuėjo į rytus, kiti į vakarus, o ruožas į šiaurę, kuriuo man reikėjo eiti, buvo skaidrus.

Įėjau į Rietavo miškus. Baugu, esu prisiklausiusi visokių kalbų apie plėšikus. Sutinku žmones, važiuojančius su rąstų vežimais.

— Mergele, ar į Kalvariją eini? — užšnekina mane. Kitas paprašo sėstis ant rąsto. Kur aš sėsiu: aš greičiau einu negu jų sunkūs vežimai važiuoja.

Pavakarys. Aš jau Rietave. Su drauge Elenute susitikau. Mudviem kun. Benediktas, mano brolis, pasamdė žydėlį, kuris automobiliu vežiodavo keleivius į Plungę. Nė nepajutome, kaip atsiradome Plungėje. Palikusios kuprines klebonijoje, išėjom į Mardosus, pas Šleinius, kur turėjo būti stovykla. Kelias palijęs, jau temsta, o dar apie 4 km kelio. Bet nieko, mudviejų šūkis: „Nakvoti nors vieną naktelę stovykloje”.

Sutemo. Dar valandėlė ir mes jau prie Minijos krantų. Jau matome degantį laužą, jau girdime dainuojant: „Ach čina šakar makar, kas šiandieną, tai ne vakar”. Priename arčiau. Sveikinamės, nustemba pažįstami, šūkavimai... „dvi naktibaldos atkeliavo”.

Prie laužo vyksta programa. Be galo gražiai deklamuoja Klaipėdos Boleslovas. Savo kūrybą skaito telšiškis Vytautas Mačernis. Nuostabiai gražiai kalba kun. A. Lipnickas. Ypatingas kunigas. Jis, rodos, iš Panevėžio.

Po laužo grįžtame į sodybos sodą. Čia vakarinės maldos ir miegutis.

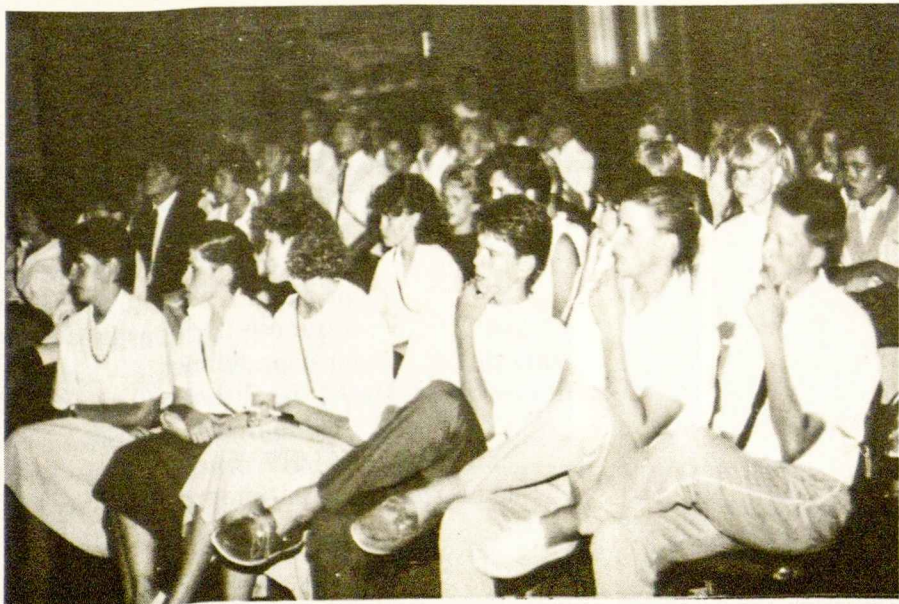
Liepos 19 d.

Po pietų visa stovykla keliaujame į Plungę. Dainuojame, išdykaujame ir nė nepajuntame, kaip mes jau Plungėje. Apžiūrime parką, Kučinsko, Pabedinsko fabriką, valgome ir miegame vienuolyne.

Liepos 20 d.

Išaušo be galo gražus rytas. Aš meldžiuos vienuolyne prie Liurdo Marijos, kad tik broliui sveikatos duo-

Moksleiviai rimtai seka paskaitą.

JUBILIEJINIO — 75 METŲ KONGRESO PROGRAMA

Penktadienis, rugpjūčio 30 d. — Ateitininkų namuose

- 12:00 Dalyvių registracija ir susipažinimas su kongreso tvarka
- 2:00 Kongreso darbo posėdis. Ateitininkų Federacijos valdybos ir atskirų sąjungų (sendraugių, studentų, moksleivių ir jaunųjų) organizacinių klausimų pristatymas bei svarstybos.
- 7:00 Ateitininkų literatūros ir meno parodų atidarymas
- 7:30 Susipažinimo vakaras — Jaunimo centre, Chicago. Jaunųjų menininkų bei kūrėjų vakaras. Po programos šokiai viršutinėje salėje grojant „Aido“ orkestrui. Kavinėje — užkandžiai ir pasisvečiavimas vyresniesiems.

Šeštadienis, rugpjūčio 31 d. — Jaunimo centre

- 8:30 ryto Registracijos tąsa
- 9:00 Šv. Mišios, skirtos deimantinio jubiliejaus suakčiai paminėti. Vyriausiasis koncelebrantas ir pamokslininkas — J. E. Vysk. P. Baltakis, OFM
- 10:15 Kongreso oficialus atidarymas. Rengimo komiteto atidaromasis žodis. Vėliavų įnešimas, malda, himnai. Prezidiumo, sekretoriato ir komisijų sudarymai. Prezidiumo žodis.
- 10:45 Bendras posėdis. Kun. dr. Valdemaro Cukuro paskaita „Ateitininkija kryžkelėje“.
- 11:45 Atskirų sąjungų svarstybos ta pačia tema
- 1:00 Petrauka. Užkandžiai Jaunimo centro kavinėje.
- 2:15 Sendraugių, studentų, moksleivių ir jaunųjų sąjungų atskiri posėdžiai — konferencijos.
- 3:45 Bendras posėdis. Dr. Kęstučio Skrupskelio paskaita „Krikščioniškos ir marksistinės kultūrų konfrontacija“.
- 4:45 Atskirų sąjungų svarstybos ta pačia tema
- 6:00 Vakarienė
- 7:15 Tėvynės vakaras. Šis vakaras yra skirtas prisiminti mirusius, žuvusius ar nukankintus ateitininkus, o taip pat ir tragiškuosius tautos momentus: trėmimus, partizanų kovas, areštus, teismus, kurie tebevyksta dar ir dabar.

I. Seselių Kazimieriečių sode žodžio ir muzikos forma bus prisiminti ateitininkai, kurie žuvo nepriklausomybės, partizaninėse ir dabartinėse kovose už tikėjimo laisvę ir tautinį apsisprendimą.

II. Eisena iš sodo į Šv. Mergelės Marijos Gimimo bažnyčią, Marquette Parke.

III. Susikaupimo valanda su specialia muzikine bei žodine programa ir Švenčiausiojo palaiminimu.

Sekmadienis, rugsėjo 1 d. — Jaunimo centre

- 8:30 ryto Registracijos tąsa
- 8:30 Paskirų vienetų posėdžiai
- 10:00 Kongreso iškilmingas posėdis
 I. Vėliavų įnešimas, malda, himnai. Federacijos valdybos žodis. Garbės prezidiumo sudarymas, sveikinimai žodžiu ir raštu.
 II. Bendras posėdis. Dr. Vytauto Vardžio paskaita „Lietuva ir išeivija”.
- 12:00 Pertrauka. Užkandžiai Jaunimo centro kavinėje
- 1:15 Atskirų sąjungų svarstybos tema „Lietuva ir išeivija”.
- 3:00 Iškilmingos šv. Mišios — Nekalto Prasidėjimo bažnyčioje, Brighton Parke. Vyriausias koncelebrantas ir pamokslininkas — Chicagos kardinolas J. Bernardin.
- 6:00 Kongreso banketas. Condesa Del Mar salėje, Alsip, Illinois. Speciali programa ir šokiai grojant „Aido” orkestrui.

Pirmadienis, rugsėjo 2 d. — Jaunimo centre

- 10:00 ryto Bendras baigiamasis kongreso posėdis.
 I. Vedamoji mintis — „Žvelgiant į paskutinįjį šimtmečio ketvirtį”. Dr. V. Vygantas
 II. Veiklos gairių pateikimas, svarstybų susumavimas, nutarimų priėmimas, kongreso uždarymas.
- 12:00 Padėkos ir vilties šv. Mišios — Tėvų Jėzuitų koplyčioje. Vyriausias koncelebrantas — J. E. vysk. V. Brizgys. Pamokslas — Federacijos dvasios vado kun. dr. V. Cukuro.

Dabartinę Ateitininkų Federacijos valdybą sudaro šie asmenys:

Juozas Polikaitis — AF Tarybos pirmininkas einąs AFederacijos Vado pareigas.
 Kun. dr. V. Cukuras — AFederacijos Dvasios Vadas
 Grasilda Petkuvienė — Generalinė sekretorė
 Danutė Saliklytė — Protokolų sekretorė
 Stasys Tamulionis — Įždininkas
 Ramunė Račkauskienė — JAS Centro Valdybos pirmininkė
 Dalia Katiliūtė-Boydston — MAS Centro Valdybos pirmininkė
 Raminta Pemkutė — SAS Centro Valdybos referentė
 Kazys Pabedinskas — ASS Centro Valdybos referentas
 Stasė Petersonienė — Valdybos narė spaudos reikalams

tų, kad tik jis pasveiktų.

Po pusryčių mes jau geležinkelio stoty. Čia sutikome Amerikos lietuvių būrį, kurie vyko į ateitininkų kongresą. Jiems įteikiame gėlių. O traukinį iki užkimimo dainuojame:

„Į Telšius, aukštaičiai,
Į Telšius, žemaičiai,
Į Telšius, idėjos draugai!”

Jau ir Telšius. Čia jau suvažiavusios minios: raudonkepurių studentų, sendraugių. Daugiausia moksleivių. Ir aš moksleivė, ir man smagu, kad mūsų tiek daug.

Katedros bokšte plevėsuoja Lietuvos ir Vatikano vėliavos. Vilniaus kalnelyje atidaromas kongresas. Ypatingai gražiai kalba Ateitininkų vadas prof. K. Pakštas. Vakare literatūros ir dainų vakaras. Labai gražiai dainavo Sodeika ir Babravičius.

Liepos 21 d.

„Šis lietus tebūna mums krikštas antram 25-mečiui”, kalbėjo dr. Dielininkaitis, kai iš katedros, lietui lyjant, grįžome į Vilniaus kalnelį.

Negaliu pamiršti tų degančių prof. Pakšto akių, tų ugningų žodžių. Ir dabar, berašant dienoraštyje šio kongreso išpūdžius, man vis skamba Pakštas:

„Pasukti Lietuvos laikrodį šimtą metų pirmyn, dirbant tautinį ir kultūrinį darbą... Nors aš labai apkrautas darbais, bet aš manau, kad jūs tų tautinių, geografinių mokslų mokėjimu atlyginsit man už tai, kad aš einu Federacijos vado pareigas. ... Jei aš buvau 9 kartus atitrauktas nuo mokslo, tai jūs, kol būsite salonų šeimininkais, nebijokite vargo, nepasisekimų. Aš tai jums įsakau”.

Kalbėjo be galo jaudinančiai, nepataikaudamas, nemeilikaudamas. To aš niekada nebuvo girdėjusi ir niekada neužmiršiu. Dar brangesnė pasidarė ateitininkiškoji idėja.

Liepos 24 d.

Jau aš tėviškeje. Brolių radau pasveikusį. Kaip dėkinga Dangui už tai.

Ir kaip džiaugiuos, kad buvau ateitininkų kongrese. Laužas prie Minijos, susimąstęs Masčio ežeras prie Telšių. Besišypsantys jaunimo veidai, mūsų vyresniųjų uždegantys žodžiai visam gyvenimui pasiliks atmintyje. Kongreso mintys ves mus ir vis primins tikrąją gyvenimo prasmę.

K. Pabedinskas

A.A. PROF. KAZYS PAKŠTAS

1967 m. rugpjūčio 23-27 dienomis Vasario 16 dienos gimnazijos patalpose, Romuvoje, Huttenfelde, Vokietijoje, Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos suvažiavime prof. Eretas darė pranešimą apie generacijas lietuvių krikščioniškosios kultūros tarnyboje, nuo „Tėvynės Sargo” įsteigimo 1896 metais iki „Naujosios Romuvos” 1931 metų.

Atrodo, jis sako, kad atėjo laikas pažvelgti ir, jei galima, ir įvertinti mūsų krikščioniškoje kultūroje išeitąjį kelią. Studijoje apie generacijas jis sako: „Nuo amžių žinoma, kad sūnus daug kuo skiriasi nuo tėvo, kuris anam su laiku gali atrodyti net svetimu”.

Toje dviejų generacijų studijoje Eretas išveda, kad pirmoji karta prasideda net anksčiau negu „Tėvynės Sargas”, būtent vyskupo Valančiaus laikais su pradininku kunigu Gimžausku ir baigiasi Bučiu, Čėsniu, Maironiu, Maliausku, Paltaroku, Šauliu, Skvirecku, Pečkauskaite ir kitais, susispietusiais „Draugijoje” 1915 metais.

MAS stovyklos „Televizijos vakaras”: V. Puodžiūnas, S. Puodžiūnas, V. Rugienius, P. Kurkulis ir G. Udrys.

Pirmai kartai teko pastatyti namus, t.y. atkurti valstybę, o antroji jau galėjo daugiau rūpintis tautos kultūra. Tos kultūros realizatoriais buvo kun. Kru-pavičius ir Šalkauskis, o lygiagrečiai reikėjo tą epochą pripildyti dvasia, kuri taptų tų kultūrinių užsimojimų siela. Šiam uždaviniui tinkamiausias buvo Dovydaitis su pagalbininkais ateitininkais, kurie savo ruožtu turėjo kaime pavasarininkus padėjėjais.

Šalkauskis fiziškai silpnas, liguistas, ieškojo bendradarbių. Gyvendamas Friurge viename bute su 26 metų Pakštu susidraugavo ir sužinojo, kad be jo išleistų dviejų numerių „Romuvos“, Pakštas irgi leido „Romuvą“ JAV. Jakštas „Draugijoje“ įrodinėjo, kas iš romuviečių pradmenų netiktų ateitininkams, lygiai kaip ir ateitininkų įstatuose neužtinkame nieko, kas prieštarautų romuviečių pradmenims. Visa „Romuvos“ viltis glūdi kaip tik ateitininkuose. Šalkauskis ir Pakštas, Jakšto įtikinti, pasidarė „romuvietiškais ateitininkais“ ir pilna energija įsijungė į ateitininkų veiklą. 1930 metais Šalkauskas (44 metų) ir Kuraitis (47 m.) pageidavo, kad jo įpėdiniu būtų Pakštas (37 m.), nes jam rūpėjo, kad būtų tęsiama romuviečių tradicija. Kita grupė su kan. Dogeliu priešakyje siūlė Dovydaitį (44 m.), kuris surinko tik trečdalį balsų. Tai buvo plebiscitas: ar ateitininkai turėtų pasilikti kaime ar žengti į miestą. Dovydaitis, jo paties žodžiais tariant, nė manyti nemanė persikelti iš kaimo į „parfumuotą Staselio dvarą“. 1930 m. Kauno miesto sode buvo išrinktas didele balsų dauguma — 2 prieš vieną Ateitininkų Federacijos vadu prof. Kazys Pakštas.

Prof. K. Pakštas iš visų Federacijos vadų ilgiausiai vadovavo ateitininkijai: nuo 1930 iki 1940 metų, sunkiausiu ateitininkų laikotarpiu. Smetonos režimas persekiojo ateitininkus, kalino. Moksleivius už priklausymą ateitininkų organizacijai šalino iš gimnazijų. Pozicija iššaukia opoziciją. Juo labiau persekiojo, tuo daugiau moksleivių stojo į ateitininkus ir slapta pagrindyje veikė su užsidegimu.

Federacijos vadui tokiose aplinkybėse buvo sunku vadovauti, bet kaip puikus kalbėtojas, geras organiza-

torius ir sunkiose aplinkybėse rasdavo išeitį. Jo vadovavimo laiku ateitininkija, kad ir dirbdama pagrindyje, ne tik nesilpo, bet stiprėjo ir augo.

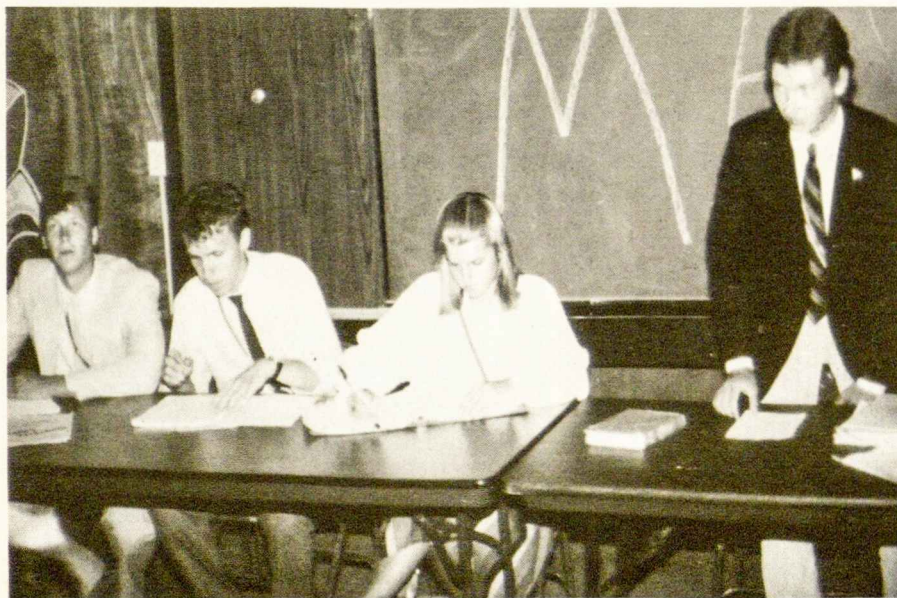
Kai žvelgiame į šių dienų ateitininkiją, tai matome, kad veikliausi ateitininkai yra tie, kurie prof. K. Pakšto vadovavimo laikotarpyje buvo užgrūdinti pagrindyje. Jo įnašas ateitininkijai yra nepamirštas. Jo ryžtas, jo energija spinduliavo į visus jaunuolius ateitininkus. 1945 metais, karui pasibaigus, Vokietijoje kaip po lietaus grybai dygo visuose DP lageriuose ateitininkų kuopelės — kuopos. Prof. K. Pakštas savo dinamika, savo vizijomis užkrėtė jaunimą ir dėlto ateitininkija išeivijoje suklestėjo.

Profesorius Juozas Eretas apie prof. K. Pakštą sako:

„Kiekviena tauta yra reikalinga vizionierių, reginčių pirmavaizdį naujo, skaistesnio pasaulio, kurį reikėtų atkurti savo žemėje, kad jos žmonės taptų laimingesniais. Šitokie, savo regėjimų sukrėsti pranašai, yra brangus tautos turtas, nes, skatindami prie naujų krantų, jie apsaugo savo tautą nuo surambėjimo ir veda ją, anot J. Kennedžio, prie new frontier.

Pakštas (37 metų) atsistojo priešakyje tų, kurie savo himne gieda „Ateitį regim“... Vienok kiek daugumas ateitininkų bei kitų tolregiškesnių tautiečių buvo sužavėti jo vizijomis, tiek kurčias jo planams ir ironiškas jo paties atžvilgiu buvo režimas. Nenuostabu tad, kad jo likimas vadovaujančių politikų tarpe buvo panašus į Kasandro likimą. Be to, jam kenkė abejingumas masės, pripažįstančios tik tokius pranašus, kurie ugnies vežimu keliai dangun. Tad ko čia klausyti valdovų pašiepiamo profesoriaus, kuris vienmarškinis skubinasi Laisvės Alėja! Jam kenkė ir mažas ūgis, nes liaudžiai teimponuoja vyrai iš stuomens ir liemens. Bet jam tas „trūkumas“ tebuvo akstinas pasistiebtį ir, tarp kitko, retorika užkariauti klausą, jei jau negalėjo užkerėti akies“.

Kas gilinas į istoriją, tas pastebi, kad veikėjų fiziški ypatumai, ypač ūgis, savotiškai atsiliepia į žmogaus psichiką. Mažaūgiai stipriai atjaučia šį savo fizi-

1985 m. MAS suvažiavimas: L. Udrys, T. Slavinskas, G. Radvenytė, M. Katilius-Boydston.

nį „trūkumą“, nes patenka į pavojų kitų, atseit „normalių linijų“, būti nustumti arba nepastebėti. Į tai reaguodami, mažaūgiai stengiasi savo „nepriteklus“ kompensuoti savęs paaukštinimu. Vieni tai daro išviršinėmis priemonėmis, kiti jį sublimuoja nepaprastais darbais. Pastarieji susikonzentruoja į savo gabumus, kuriais veikia ir savo aplinką”.

Prof. Pakštas mokėjo panaudoti savo gabumus ir mokslinėje srityje, ir visuomeniniame darbe. Apsišarvavęs mokslu, nesėdėjo vietoje, nesileido samanomis apaugti, bet judėjo, judėjo ir judėjo, nelyginant „Discovery shuttle“. Tarpais matysi Lietuvoje, tarpais Amerikoje, tarpais Europoje, tarpais Latvijoje besidarbuojanti.

Prof. Pakštas iš ankstyvosios jaunystės, kaip enciklopedijoje kad aprašyta, buvo veiklus visuomenininkas, naujų idėjų ir originalių sumanymų kėlėjas lietuvių tautos kultūriniam iškilimui ir tautiniam išsilaikymui emigracijoje. Iškalbus ir energingas idėjų skleidejas. 1911 metais, dirbdamas Simano Banaičio spaustuvėje, įstojo į slaptą ateitininkų kuopą, o nuvykęs į JAV, iš karto įsijungė į Vyčių veiklą. Važinėjo su prakalbomis, veikė, organizavo skyrius ir 1915–1916 metais redagavo Vytų. Tais pačiais metais steigė lituanistikos kursus ir buvo tų kursų vedėju.

1916–1918 buvo išrinktas Tautos fondo sekretoriumi, važinėjo su prakalbomis, steigė Tautos fondo skyrius. Buvo surinkta Lietuvos reikalams pusė milijono dolerių, kurių Lietuva nepriklausomybės laikotarpiu taip stokojo.

1918 metais Lietuvių Tautos Taryba siuntė lietuvių delegaciją į Šveicariją ginti Lietuvos reikalą. Tos delegacijos sudėtin buvo paskirtas prof. Pakštas, kuris tik ką buvo baigęs Fordhame universiteto sociologijos skyrių New Yorke. 1923 metais Šveicarijoje, Friburgo universiteto gamtos mokslų fakultete studijuodamas parašė disertaciją „Lietuvos klimatas“, už kurią gavo daktarą. Grįžęs iš Šveicarijos, vienerius metus buvo „Darbininko“ redaktoriumi Bostone, o nuo 1924 metų „Draugo“ vyriausiu redaktorium Čikagoje.

Gerokai pasidarbavęs JAV lietuvių išeivijoje, 1925 metais grįžo į Lietuvą, pakviestas Lietuvos universiteto pradžioje docentu, o vėliau ekstra ordinariiniu profesorium teologijos filosofijos fakultete, o 1931 metais Gamtos-matematikos fakulteto geografijos katedros vedėju.

Latvijos universitetas, įvertindamas prof. Pakšto erudiciją, pakvietė dėstyti geografiją. Nuo 1928 metų iki 1931 metų kiekvieną antrą savaitgalį važinėjo į Rygą su paskaitomis.

Lietuva atsikūrimo pradžioje pergyveno sunkius ekonominius bei politinius laikus. Vakarų valstybės žiūrėjo kreiva akimi į Lietuvą. Po pirmojo karo politikoje pirmu smuiku grojo Prancūzija, kaip dabartiniais laikais, kad pirmauja JAV. Prancūzija buvo priešiška Lietuvos atžvilgiu dėl eilės priežasčių:

1. Būdama sąjungininkė su Lenkija, Vilniaus klausimu buvo visada Lenkijos pusėje.

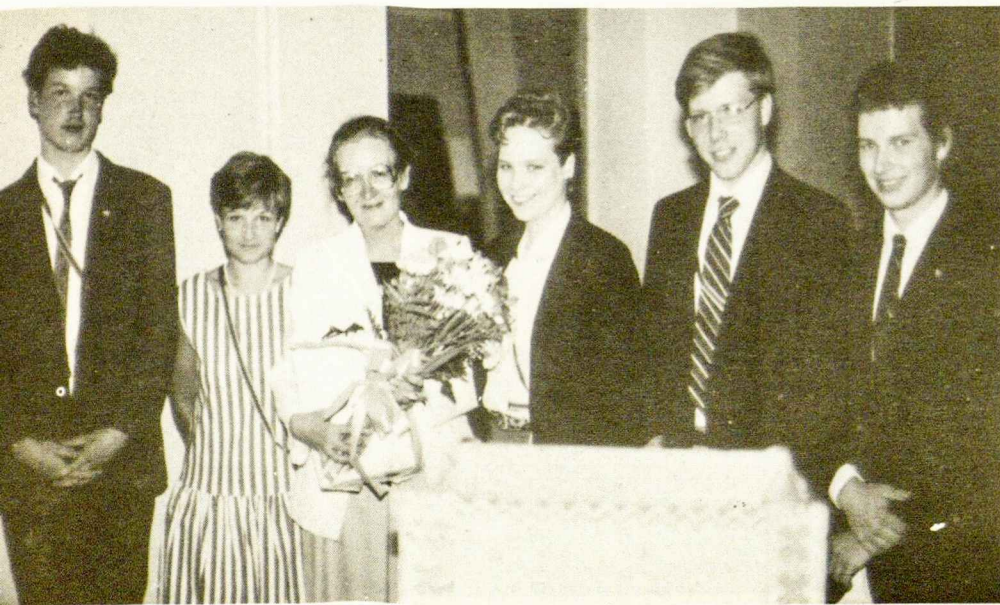
2. Po pirmojo karo Sovietų Sąjunga buvo raupsuotųjų eilėse — niekas iš Vakarų valstybių, nenorėjo turėti nei ekonominių, nei politinių ryšių. Lietuva gi pirmoji pasirašė nepuolimo ir prekybos sutartį su Sovietų Sąjunga.

3. Pirmaisiais pokario metais prancūzai su komisarais Petisnė, santarvininkų įgalioti, valdė Klaipėdos kraštą. Bet Mažajai Lietuvai sukilus, Petisnė su prancūzų kariuomene turėjo pasiduoti ir išsikraustyti iš Lietuvos ir

4. Vakarų valstybės mus skaitė bolševikais — nepatikimais dėl žemės reformos, atseit, turto konfiskavimo.

Norėdama pagerinti opinią ir nušviesti tikrą Lietuvos vaizdą Vakarų kraštuose, Lietuvos vyriausybė sumokėjo tuo laiku žinomiausiam prancūzų laikraščiui „Le Temps“ 400.00 dolerių, kad laiks nuo laiko įdėtų žinutę apie Lietuvą. Lenkijos vyriausybė sumokėjo dvigubai, kad nedėtų jokių žinių apie Lietuvą.

Prof. Pakštas nepasitenkino vien profesoriavimu universitetuose. Jam rūpėjo ir jis sielėjosi Lietuvos

Buvusi Kun. Lipniūno kuopos valdyba atsisveikina su globėja: G. Liulevičius, E. Liutkutė, buvusi kuopos globėja dr. D. Katiliūtė-Boydston, A. Jasaitytė, J. Račkauskas ir M. Katilius-Boydston.

sunkia padėtimi, jos politika, jos skriaudimu.

Negalint per spaudą supažindinti Vakarų valstybes apie Lietuvos vargus bei rūpesčius, įsteigė 1933–39 metais Lietuvių-švedų draugiją, o 1934–39 metais lietuvių-amerikiečių draugiją, per kurias skleidė žinias apie Lietuvą ir jos veiklą.

Negana to rūpinosi ir Lietuvos politiniu gyvenimu. 1925 metais buvo išrinktas Lietuvių Krikščionių Demokratų partijos Kauno skyriaus pirmininku ir kėlė reikalą susirūpinti ne tik dabartimi, bet ir lietuvių tautos ateitimi. Naudojantis nepriklausomybe, būnant laisviems, reikia visais būdais, visomis jėgomis kelti kultūrinį lietuvių tautos lygį, be kurio maža tauta negali išsilaikyti. Ruoštis tautos gyvybės pavojams sukurti pagal prielaidą: juo tauta kultūroje iškilusi, juo mažiau jai gresia pavojus būti pavergtai ar net sunaikintai. Nepajėgiant greitai laiku sukurti pramonės, gyventojų perteklių nukreipti iš pakrikos emigracijos kelio į planingą kolonizaciją, kuri ne tik apsaugotų išeivius nuo tautinio sunykimo, neišvengiamo palaidoj emigracijoje, bet dar praplėstų mūsų tautos etninę erdvę. Jis išryškino Lietuvos geopolitinės padėties pavojingumą ir prieš jo numatomą grėsmę siūlė imtis atitinkamų žygių, kad lietuvių tauta nebūtų užklupta nelaimės (didžiųjų imperialistinių kaimynų okupacijos) nepasiruošusi.

Jis kėlė reikalą steigti užjūriuose „Atsarginę Lietuvą“ vykdant planingą kolonizaciją. Šiam reikalui jis 1930 metais tyrinėjo kolonizacijos galimybes Angoloje, o 1958 Britų Hondure, kur eventualiai būtų įkurtas lietuvių gyvenvietėms židiny. Kėlė reikalą atsukti Lietuvą „veidu į jūrą“ ir įsitvirtinti pajūryje (siūlė Klaipėdą padaryti sostine) ir sukurti atitinkamo dydžio prekybos laivyną. Būdamas dinamiškas kultūrinės pažangos šauklys, metė šūkį: „Pasukime laikrodį 100 metų pirmyn!“

Deja, Ereto žodžiais tariant: „Režimas buvo jo planams kurčias ir ironiškas jo paties atžvilgiu“.

Pakštas gimęs 1883 metais birželio 29 dieną Ali-naukoje, Sudeikių parapijoje, Užpalių valsčiuje,

Utenos apskrityje, ūkininko aukštaičio sūnus giliai atjautė ūkininkų vargus ir tų vargų priežastis.

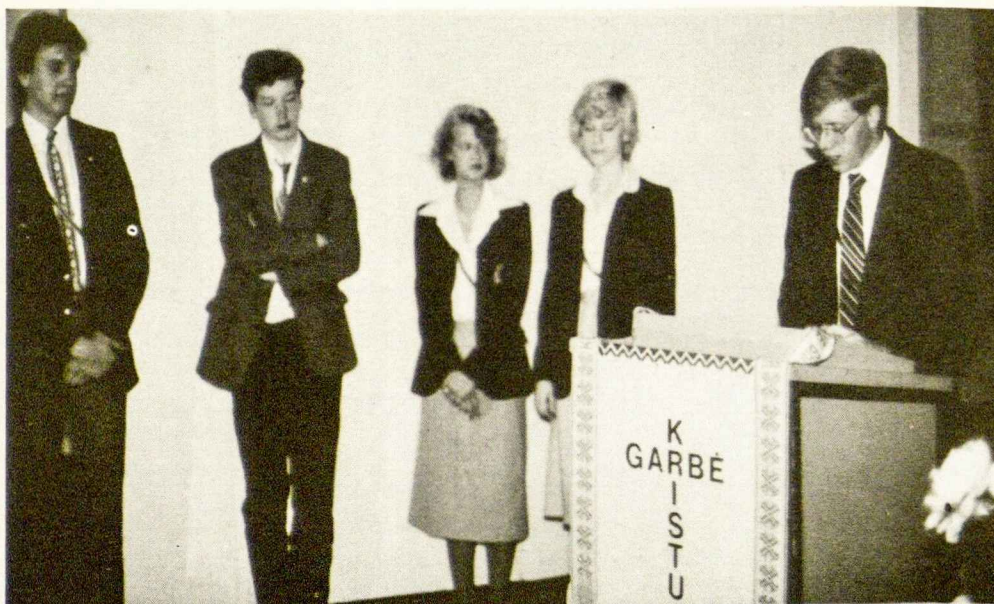
Pakštas, gyvenęs JAV ir matęs, kad tik privati iniciatyva kelia ūkio pažangą, ir žmonių gerovę, nepernešė tų visų varžymų ir vėl išvažiavo į JAV.

Čia jį vėl matome pasinėrusį visokiuose darbuose. 1939–41 metais svečias profesorius Kalifornijos (UCLA) universitete, kur dėstė Vidurio Europos geografiją. 1941 metais Čikagoje įkūrė Lietuvių kultūros Institutą ir ligi 1943 metų jam vadovavo. 1943–44 metais dėstė Europos geografiją Carletono kolegijoje Minesotoje. 1947–48 metais dėstė rusų kalbą ir Sovietų sąjungos geopolitiką armijos kalbų mokykloje Monterey, Kalifornijoje. 1949–54 metais profesoriavo Duquesne universitete, Pitsburge. 1954–57 dirbo Kongreso bibliotekoje Vašingtone. Nuo 1957 metų profesoriavo Steubenville's kolegijoje.

Nuo 1911 metų ateitininkas, nuo 1926 metų Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos narys, Lietuvos geografinės draugijos 1934 metais organizatorius ir ligi 1940 metų jos pirmininkas.

Apdovanotas švedų Andree medaliu (duodamu tik vienam asmeniui per metus), Švedijos Karaliaus Vazos ir Latvijos Trijų Žvaigždžių ordinais ir 1958 metais Lietuvos Vyčių aukso medaliu.

Minint prof. Pakšto 25 metų mirties sukaktį, ateitininkija pasigenda vado: ryžtingo, dinamiško, ugingų kalbų sakytojo, kuris užkrėsdavo jaunimą ir sukeldavo entuziazmą. Paskutinioji prof. K. Pakšto kalba buvo pasakyta 1960 metais per ateitininkų kongresą Conrad Hilton Hotel salėje, Čikagoje, kur po tos kalbos ir mirė.

Nauja Lipniūno kuopos valdyba: R. Lukošius, G. Liulevičius, A. Kižytė, R. Polikaitytė ir J. L. Račkauskas.

Iš ateitininkų praeities

JULIUS VIDZGIRIS

„LIETUVĄ DIEVAS APVEIZDI IR GINA“

PRANAŠINGO HIMNO AUTORIS

Balandžio 8 prieš 105-rius metus Rytų Aukštaitijoje gimė kunigas Jurgis Tilvytis, rašytojo Teofilio Tilvyčio vyresnis brolis, rašytojo Pulgio Andriešio dėdė, rašęs eilėraščius Žalvarnio slapyvardžiu.

Tarybinė lietuviškoji enciklopedija jo nemini, nors mažojoje jam buvo skirta keliolika eilučių. Galima suprasti tarybinius cenzorius, kodėl jiems rūpi nutylėti šį šviesų Rytų Aukštaitijos kunigą. Jei Jurgis Tilvytis — Žalvarnis tebutų parašęs tikrai Ateitininkų himną, tai vien dėl šitos įkvėptos giesmės jam priklauso užtikrinta vieta mūsų krikščioniškos kultūros ir dvasios istorijoje.

ŠIRDY DEGANTYS IDEALAI

Kai 1910-tais metais susikūrė Lietuvos katalikų mokslus einančio jaunimo sąjūdis „Ateitis“, kitais metais pasirodė to paties vardo laikraštis, iškilo ir organizacijos himno reikalas. Kun. Tilvytis jį sukūrė 1912 m. vasario 6-7 dienomis Užugavos Paistryje. Apie tai vėliau autorius rašė: „Pasižadėjau parašyti himną, jei gausiu pamatyti ateitininkų darbus“. Tokią progą jis turėjo 1911 m. rugsėjo mėnesį iš Pajstrio atvykęs į Kauną. Jaunimas rinkosi po vieną, po du, kad neatkreiptų piktų rusų akių dėmesio. Susirinkimą pravedė jaunuolis, kurio kalba kėlė entuziazmą ir viltis

ateičiai. „Ėjau į namus sužavėtas“, — pasakoja kunigas Tilvytis. — „Prisiminė pranašas, kuris sakė, kad jaunimas matysiąs regėjimus. Tikrai, ateitininkai matė ateity kažką gražaus... Himnui siužetas negalėjo būti kitas, kaip tik jų pačių širdy degantys idealai“.

Tilvyčio — Žalvarnio tekstą patvirtino ateitininkų centro valdyba, kurią tuo metu sudarė studentai, lanke Maskvos universitetą. Buvo pavesta Petrapilio ateitininkų pirmininkei studentei Magdalenai Draugelytei paprašyti kompozitorių Sasnauską parašyti giesmės melodiją pagal Žalvarnio žodžius. Tą Sasnauskas ir padarė tų pačių 1912 metų pabaigoje. 1913 metais buvo atspausdintos gaidos. Nuo tada šis himnas giedamas ateitininkų susirinkimuose.

DIDŽIAI REIKŠMINGA PASKIRTIS

Pirmasis himno posmas išreiškia ateitininkų sąjūdžio prasmę būti tautos antrojo dvasinio atgimimo veikėjais. Pirmasis atgimimas atgaivino lietuvių tautą kaip tautą. Antrasis užsibrėžė joje atgaivinti krikščionišką dvasią, pasirinkęs šūkį — Viską atnaujinti Kristuje, jame, regėdamas „sielos tvirtybės“ ir galingų vilčių pagrindą. Antrajame posme reiškiamas pasitikėjimas Dievu, kuris „amžiais suvargusios Lietuvos neapleis“. Dievas rengia Lietuvos ateičiai dvasios galiūnus, vesdamas juos stebuklingais keliais. Tik šiandieniniuose spaudos varguose geriau supran-

Adelaidės ateitininkų sendraugių valdyba 1985 m. Iš kairės: Vytautas Janulis, dr. Vita Bardauskaitė, Šv. Kazimiero lietuvių parapijos klebonas kun. J. Petraitis, MIC, Ateitininkų federacijos valdybos įgaliotinis Australijoje Juozas Stepanas, vysk. P. Baltakis, OFM, Vingra Rupinskienė ir pirm. Augustinas Kubilius.

tam šių žodžių pranašišką reikšmę.

Trečiasis ateitininkų himno posmas išreiškia jų ryžto siekius. Posmas prasideda iššūkiu ateistams: „Tilkit nutilkite, kurie prieš dievybę bandėt kovoti viešai ir slaptai!...“ Būtų klaida manyti, kad čia raginama vieną nepakantą pakeisti kita. Ne. Žalvarnis nekursto ateitininkų kovoti tomis pačiomis priemonėmis. Jis tik ragina nešti į visuomenę savo idėjas. Tos idėjos — „tikybos brangybė, mokslas, dorumas, tautos reikalai“.

Ketvirtas posmas susieja laimingos ateities viziją su kryžiumi, krikščioniškojo tikėjimo centre paslaptimi ir ragina ateitininkus garbingai dirbti ir kovoti dėl Lietuvos. Ir čia žodžio „kovoti“ nereikia suprasti kitaip, kaip dvasinės kovos prasme. Iš pradžių kurį laiką buvo giedama: „dirbkim krutėkime dėl Lietuvos“. Krutėti reiškia judėti, būti dinamišku.

Vėliau ateitininkų ideologiją giliai ir sistemingai išdėdė filosofas Stasys Šalkauskis. Tačiau kunigo Tilvyčio — Žalvarnio parašytas himnas iki šiandien neprarado savo idėjinės reikšmės. Netgi galima teigti, kad pavergėjų atneštas ateizmo potvynis Lietuvoje labiau negu bet kada išryškino be galo reikšmingą ateitininkų sąjūdžio paskirtį naujausioje mūsų tautos istorijoje.

GYVENIMO VERPETUOSE

Ateitininkų himno autorius kun. J. Tilvytis — Žalvarnis gimė 1880 m. balandžio 8 Gaidžių kaime, Tauragnų valsčiuje, Zarasų apskrityje. Vidurinį mokslą išėjo Mintaujoj ir Rusijoje. Iš Mintaujos gimnazijos buvo išvartytas už savo katalikiškus įsitikinimus, kadangi nesutiko rusų kalba skaityti stačiatikių maldas.

Besimokydamas Žemaičių kunigų seminarijoje Kaune, jis buvo tautiškai susipratęs klierikas, rašė eilėraščius. Galima sakyti, kad Rytų Aukštaitijai būdingas poetinis bruožas buvo giliai įsispaudęs

šeimoje, nes jį paveldėjo ir jo 24-riais metais jaunesnis brolis Teofilis ir seserėnas Pulgis Andrieušis.

Priėmęs kunigo šventimus, Jurgis Tilvytis vikaravo Krinčine, Tauragnuose, Pabiržėje, Pakruojuje. 1908 m. paskirtas suorganizuoti Pajstrio parapiją, kur tuo metu reikėsi dvarininko Hopano remiami marijavitai. Tilvytis 1910 m. pastatė Pajstrio bažnyčią, po šešerių metų skiriamas Šėtos klebonu. Uoliai rūpinosi sielovada, labdara, darbininkų reikalais. Subūrė krikščionių darbininkų sąjungą, pasiekusią apie 600 narių, kuri padėdavo darbininkams sudaryti darbo sutartis, išrūpindavo geresnes darbo sąlygas, geresnį atlyginimą. Įsteigė ūkininkų kooperatyvą, vartotojų bendrovę, pramoninę bendrovę „Žvaigždė“. Sukūrė vieną pirmųjų Lietuvos valsčių, buvo pirmasis Šėtos viršaitis. Daug nusipelnė švietimo srityje. Be paramos iš šalies Šėtos parapijoje kun. Tilvytis įsteigė 5 pradines mokyklas ir progimnaziją. Besikuriančios, nepriklausomos Lietuvos įstaigoms rengė tarnautojus, organizuodamas suaugusių švietimo kursus. Jo klebonijoje Lietuvos savanoriai kariai visuomet rasdavo reikalingos paramos. Klebonas atidavė jiems savo geriausius arklius, vežimus, aprūpindavo maistu. Pasižymėjo ir labdara, rėmė ir neturtingus moksleivius, padėjo atstatyti nuo karo nukentėjusį Šėtos miestelį. Visą savo turtą atidavė Pažaislyje besikuriančioms seselėms vienuolėms kazimierietėms.

1922 metais kun. Jurgis Tilvytis stojo į marijonų vienuoliją. Įsigijo Kauno universitete teologijos licenciatą laipsnį. Būdamas Marijampolės klebonu, pastatė marijonų gimnazijos rūmus ir buvo jos mokytojas.

Nuo 1927 m. iki mirties vadovavo Panevėžio marijonams, buvo Švenčiausios Trejybės bažnyčios rektorius. Tvarkė Panevėžio vyskupijos katalikų veikimą, socialinius ir labdaros reikalus, ypač Panevėžio mieste. Panevėžiečiai kunigo Tilvyčio darbus labai vertino ir po mirties jam už tai paminklą pastatė, jo vardu pavadino vargšų ligoninę, vieną Panevėžio gatvę. Kun. Jurgis Tilvytis, MIC, staigiai mirė Panevėžyje 1931 metų Kūčiose, laidodamas nepapras-

*Los Angeles ateitininkų sen-
draugių skyriaus valdyba su buvu-
siu Ateitininkų Fed. Vadu po Šei-
mos šventės 1985.V.19. Sėdi iš k.:
Aldona Audronienė — vicepirm.,
svečias dr. Kazys Pemkus, Rita Bu-
reikienė — sekr.; stovi iš k.: Jonas
Motiejūnas — pirm., ir Julius Rau-
linaitis — jaunimo reik. vadovas.
Trūksta Prano Grušo — izd. Nuo-
trauka Onos Motiejūnienės.*

tai uolų bendrabrolį Gabrielių Gylį, MIC.

Šio šviesaus ir darbštaus Lietuvos kunigo palikti pėdsakai ir literatūroje bei spaudoje, kurioje gausiai bendradarbiavo. Jis labiausiai žinomas kaip ateitininkų himno autorius. Dar parašė pavasarininkų, blaivininkų ir kitus himnus, išleido tris poezijos leidinius, giesmyną, kur 160 giesmių perkūrė iš kantičkų, 94 pats parašė, dešimčiai davė ir gaidas.

Bendradarbiavo Lietuvių Laikraštyje, Bažnytinėj Apžvalgoj, Viltyje, Draugijoje, Šaltinyje, Tiesos Kely ir kitur. Rašytojas kan. Mykolas Vaitkus savo atsiminimuose „Mistiniame sode“ rašo, kad kun. Jurgis Tilvytis buvo nemažiau gabus poetas, kaip jo brolis

Teofilis, tačiau buvo kuklus, save laikė „juodadarbiu“ lietratūros darbuotoju.

Palaidotas jis Marijampolėje, šiandieniniam Kap-suke.

PANAUDOTA LITERATŪRA:

1. KUN. J. TOTORAITIS. Sūduvos Suvalkijos istorija. Kaunas 1938. 514 — 517.
2. BR. KVIKLYS. Mūsų Lietuva. Boston 1966. 3 d. 518 — 521.
3. LIETUVIŠKOJI ENCIKLOPEDIJA. Boston 1954.II.I. 444 — 445.
4. ŠALTINIS. Seinai. 1906. nr. 17 — Berzininkas.

P. Narutis

KORP! GRANDIS 75-UOSE ATEITININKIJOS METUOSE

Korporacija „Grandis“ (angliškai Fraternitas) įsi-steigė Lietuvoje, Kaune, VDU-te 1933 m. studentų Ad. Damušio, J. Kriaučiūno, J. Linkaičio ir A. Alkaičio ini-ciatyva, į kurią buvo priimami vyrai, studijuoją tech-niką. Atsikūrusi tremtyje, įjungė ir studentes, tech-niką studijuojančias. Korporacija veikė slapta ir bolševikų ir nacių okupacijose, tęsė savo veiklą trem-tyje Vokietijoje ir Amerikoje. Ateitininkų Federacijai atsiribavus nuo korporacinės veiklos, studentai gran-diečiai technikai savo veiklos nuo 1976 metų nebetęsė, studentai įsijungė į monolitinę studentų ateitininkų Draugovių veiklą.

Korporacijos nariai nuo pat savo įsikūrimo dienos aktyviai jungėsi į lietuvių tautos kovą už būvį: daly-vavo birželio 23 Lietuvių Tautos sukilime, kuriame korporantai Vl. Živatkauskas ir Ant. Norkūnas yra pirmieji žuvę tame sukilime. Grandiečiai buvo akty-vūs antinacinėje rezistencijoje ir laisvės kovose prieš

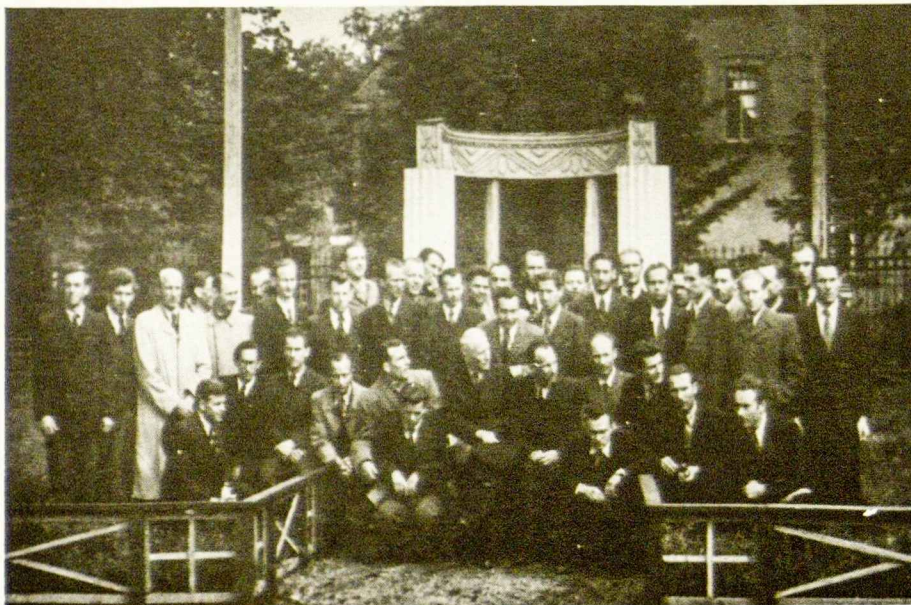
bolševikus su paskutiniu juo žuvusiu korporantu Dau-mantu Lukša. Tarptautinėse institucijose Grandis atstovavo lietuviams katalikams inžinieriams.

Mūsų žuvusieji

Antanas Živatkauskas. Pirmojo kurso stu-dentas technikas. Priklausė Korp! Grandžiai. Gabus moksle, gyvas, draugiškas, pasiaukavęs padėti ki-tiems. 1941 birželio 24 d. sukilime nušautas bolševikų Kauno Senamiestyje.

Antanas Norkūnas. Atsargos leitenantas, stu-dentas technikas. Žuvo ginklu gindamas Kauną birželio 24 d. sukilime prieš bolševikus. Jo būrio dėka, vadovaujama leit. X. bolševikų armija nepajėgė persi-kelti per Nemuną ties Panemune ir Kaunas liko apsau-gotas nuo sunaikinimo.

Romas Striupas. Ketvirtojo kurso studentas

Korp. „Grandis“ Vokietijoje.

technikas, ateitininkas. 1941 m. birželio mėn. areštuotas ir ištremtas į Sibirą ir ten, 15-ka metų išvergavęs, žuvo.

Antanas Šapalas. Persekiotas bolševikų, o nacių okupacijos metu areštuotas Gestapo ir išsiųstas į Stutthofą KZ-tą 1944 m. Mirė KZ-to iškankintas 1945 m. Labai gabus chemijos inžinierius, Studentų ateitininkų sąjungos pirmininkas. Nepaprastai skaidrios nuotaikos, humoristas ir nuotaikos palaikytojas savo draugų tarpe net ir tuo momentu, kada buvo iki mirtino nuovargio su draugais kankinamas KZ-te.

Jonas Bacevičius. Antrojo kurso studentas technikas, ateitininkas. Nacių areštuotas ir išvežtas į Stutthofą KZ-tą. Metus išvargintas KZ-te 1945 m. pavasarį varomas su kaliniais nebeatlaikė ir krito kašubų žemėje.

Stasys Tilinskas, MAS pirmininkas, bolševikų areštuotas, kalintas, kankintas, varomas su kaliniais į Rusiją prie Minsko sušaudytas.

Petras Rimkūnas, ketvirto kurso studentas, ateitininkas, gabus technikos srityje ir gabus žurnalistas, persekiotas bolševikų, persekiotas ir nacių, žuvo 1944 m. Austrijoje.

Bronius Stasiukaitis, medicinos mokslus ką tik baigęs, žuvo prie Stetino 1945 m. Vienas iš gabiausių studentų, vienas iš veikliausių katalikiško jaunimo tarpe. Buvęs MAS ir SASos pirmininku. Persekiotas bolševikų, kalintas nacių Gestapo. Jo kūrybingų straipsnių buvo pilna ateitininkiška ir pagrindžio laikraštėlių spauda. Draugai visada sakydavo „Jei Bronius bus, tai bus ir linksma, ir įdomu“.

Apolinaras Pukas, ramus, tykus, bet labai gilaus protavimo ir labai darbštus studentas ateitininkas, buvo jau pasiekęs ketvirtąjį kursą. Ateitininkiškoje veikloje darbavosi ir pirmosios bolševikų okupacijos metu ir nacių okupacijoje, bet antroji bolševikų okupacija sunaikino jį Sibiro tundrose.

Alfonsas Gogelis, ateitininkas jau nuo pirmosios gimnazijos klasės. Būdamas studentu techniku, organizavo moksleivius at-kus ir pirmosios

bolševikų okupacijos metu ir nacių okupacijoje, bet jau per antrąją okupaciją bolševikai jį, jau ketvirto kurso studentą, nužudė Sibire.

Leonas Vaidyla, studentas ateitininkas, nepaprastai pakilių nuotaikos ir didelis optimistas, nebijo-davo nei sunkių spauštuvės, nei spaudos platinimo darbų. Nuolat persekiojamas bolševikų, bėgimu išvengęs nacių darbo prievolės, bet per bolševikų antrąją okupaciją Sibiro kapai jį priglaudė, tik trečiojo kurso studentą.

Juozas Lukša-Daumantas. Kas nežino šito ateitininko? Vos per plauką išvengęs nacių KZ-to, galiausiai pasiaukavo bolševikų antrojoje okupacijoje padėti persekiojamiems lietuviams išsilaikyti savoje tėvy-nėje. Šio gabaus ir talentingo, ką tik baigusio archi-tektūrą, asmens sunaikinimui Maskva atsiuntė net keletą divizijų geriausių NKVDistų ir armijos. Jo parašyta knyga „Partizanai už geležinės uždangos“ liks istorinis testamentas mūsų niekinamos, nai-kinamos, kolonizuotos tautos laikotarpiui atžymėti.

Alina Skrupskelienė

STUDENTŲ ATEITININKŲ MENO DRAUGIJA „ŠATRIJA”

tokiu vardu įsiregistravo 1927 m. kovo mėn. 10 d. Lietuvos universiteto Senate studentų ateitininkų vienetą, kurio nariai ypač domėjosi literatūra ir apskritai meno kūrybos klausimais. Registracijos nu-meris buvo 44, šalia kitų įvairių įvairiausių studen-tiškų organizacijų, draugijų, korporacijų, būrelių — iš viso jų buvo per šimtą. Registruojant „Šatrijos” narių skaičius buvo pažymėtas 42. Tačiau, aišku, kad tas

Korp. „Šatrija” su latvaitėm vieš-niom 1937 pavasarį Kaune, šven-čiant 10 metų sukaktį.

skaičius nuolat keitėsi, vieniems baigiant studijas ir paliekant universiteto auditorijas, kitiems ateinant į jų vietą. Iš įsiregistravusių Senate kai kurios organizacijos buvo artimos „Šatrijai“ savo siekimais ir gyvenimo supratimu — tai įvairūs ateitininkų vienetai, susitelkę pagal savo specialybes arba pomėgius. Bet buvo ir specialių interesų grupės, pvz. „šachmatininkai“ arba „Gyvenimo menininkų brolija“(!).

Tas „Šatrijos“ įsiregistravimas buvo tik oficialus pareiškimas, kad draugija buvo pajėgi eiti į viešumą. Iš tikrųjų kuriančių arba bent besidominčių literatūra būrelis veikė jau nuo 1924 metų. Vienas iš pirmųjų, labai uolus organizatorius buvo studentas Juozas Paukštelis, anksti pradėjęs skelbti savo raštus *Ateities* žurnale, vėliau pasirodęs su stambesniais kūriniais — romanais *Našlės vaikas*, *Pirmieji metai*, *Kaimynai*. Nuo 1926 metų šie studentų susirinkimai buvo jau dažni, beveik reguliarūs, poeto Vinco Mykolaičio-Putino globojami ir labai mėgstamų ir gerbiamų profesorių Juozo Ereto, Stasio Šalkauskio skatinami, padrašinami, remiami.

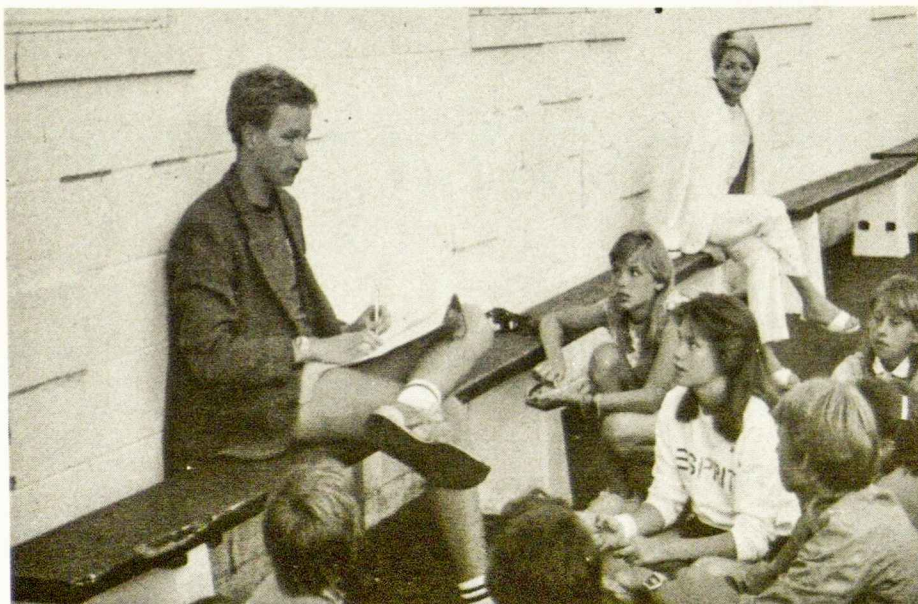
Kai „Šatrija“ žengė į viešumą, savo idėjas ir literatūrinę programą skelbė **Keturių vėjų** kolektyvas ir kiek vėliau **Trečiasis frontas**. Bet Šatrija norėjo eiti **savo keliu**. Jos tikslas buvo padėti savo nariams ugdyti kūrybinius gabumus, lavinti literatūrinį skonį, pratinti kritiškai skaityti ir vertinti naujai pasirodančius veikalus ar literatūrinius sąjūdžius ir tuo būdu prasiskinti sau kelią į platesnius literatūrinius horizontus.

Šatrijiečiai savo draugijai pasirinko laisvesnę sąrangą, vengė oficialumo, savo susirinkimuose stengėsi sukurti jaukesnę, nuoširdesnę atmosferą. Iš naujai stojančių nieko nereikalavo, tik literatūros ar kurios kitos meno šakos pamėgimo. Vadinas, savo fuksų nekankinom, nors kai kuriose studentų organizacijose tai buvo jau beįsigalinti tradicija. Stengėmės, kad mūsų susirinkimai būtų draugiški, kad kiekvienas galėtų atvirai ir drąsiai pasisakyti.

Savo draugijos globėju paprašėme poetą ir literatū-

ros profesorių Vinčą Mykolaitį — Putiną, kuris iš tikrųjų iš pat pradžios globojo tą būrelį, iš kurio išaugo „Šatrija“. Universitetų studentai uniformų neturėjo, ir tik kepuraičių forma ir juostų spalvos pažymėdavo, kuriai korporacijai studentas priklauso. Šatrijiečiai pasirinko purpurinę, sidabrinę ir tamsiai mėlyną spalvas juostai ir kepuraitėi, šūkį — Menas grožiui, grožis gyvenimo tobulumui. Kiek ilgiau rinkomės ir diskutavom, kokiu vardu ši mūsų draugija turėtų vadintis, nes juk vardas, kaip ir šūkis, angažuoja narius veikti viena ar kita kryptimi. Pagaliau buvo sutarta, kad vadinsimės „Šatrija“. Savo pasirinkimą rėmėme visai suprantamais argumentais: Šatrija buvo žemaičiuose pagarsėjęs kalnas, iškilęs virš nuobodžios lygumos, Maironio apdainuotas. Pakilus ir dairantis aplinkui, niekas nedrumsčia tolimų akiračių, netrukdo minties, ten laisva, giedra, lengva alsuoti. To kalno padavimai, siejami su kerėjimais, raganų paslaptingu gyvenimu, turėtų pagauti menininko vaizduotę. Taip suprato ir ano meto „Lietuvos“ dienraščio korespondentas, savo straipsnyje (1927.5.31) pasidžiaugęs šatrijiečių švente ir palinkėjęs: „Tenekopia šandie mūsų menininkai į svetimojo Parnaso viršūnes, o tesiekia gimtosios Šatrijos aukštumų“.

Mėgstamiausia susirinkimų vieta buvo prof. Mykolaičio-Putino butas, ten dažniausiai ir rinkdavomės. Mano Šatrijoje buvimo metais profesorius gyveno Mickevičiaus gatvėje. Mažas dviejų kambarių butas nedideliame namelyje (tai buvo po karo, ir Kaunas dar nespėjo atsistatyti), šalia kito, taip pat medinio ir nedidelio, kuriame, pagal padavimą, kadaise gyveno kitas žymusis poetas Adomas Mickevičius. Priešais profesoriaus butą, visą kampinį kvartalą, užėmė Pirmieji universiteto rūmai. Putino butas buvo jaukus. Įeiti reikėjo iš kiemo, atitverto nuo gatvės aukšta, primityvia paprastų lentų tvora su girgždančiais varteliais. Pirmajame kambaryje, nedideliame salone, sutilpo sofa, mažas staliukas, kelios kėdės ir labai geras pianinas. Profesiorius mėgo muziką ir, laiko turėdamas, vieną kitą valandėlę praleisdavo prie jo.

G. Liulevičius praveda žodyno stotį — „Taškų Taškai“ žaidime jaunučių stovykloje.

Antras kambarys buvo skirtas profesoriaus darbui ir jo bibliotekai. Taip pat šeimininkas leisdavo mums šitame kambaryje paruošti arbatą! Sutartą vakarą sueidavom punktualiai. Visus pasitikdavo ir draugiškai pasisveikindavo namų šeimininkas prof. M.-P. Jis kitoks, negu paskaitų ar seminarų metu, artimesnis, neoficialus, paprastas. Palankiai vertindavo studentų paskaitytus kūrinius, kartais ir pats kai ką paskaitydavo. Ir studentai jautėsi laisvesni, nesivaržė, buvo kalbesni, nors tie mūsų susirinkimai niekad nebūdavo per daug triukšmingi, diskusijos niekad neišvirsdavo aštriais ginčais, mes jausdavomės esą Mykolaičio-Putino svečiai. Profesorius mus vaišindavo riešutais, saldainiais ir arbata, kurią paruošdavo anksčiau atėjusi viena iš šatrijiečių — Miliutė Kvedaraitė. Tas mūsų vaišes liudijo kitą dieną dar randami ant grindų vienas kitas saldainių popieriukas ar nukritęs riešuto kevalas, o taip pat ir netvarkingai sustumdytos kėdės.

Susirinkimo programa susidarydavo spontaniškai. Daug kas jau būdavo paskaitęs naujai pasirodžiusių knygų — jas vertindavom, pasidalindavom skirtingom nuomonėm, paskaitydavom pačių narių literatūrinius bandymus. Nebuvo jausti jokių kartų skirtumų, nes ir vyresnieji ir jaunesnieji buvo pamėgę ir gyvai susidomėję ano meto labai judriu kūrybiniu gyvenimu. Studentai atsinešdavo čia visą auditorijose įgytą studijinę patirtį, sukeltą norą kurti, išjudintą protą ir vaizduotę, paskaitų metu kilusias idėjas, apgaubdami visa tai savo jauna energija. Susirinkimuose tarp kitų dalyvaudavo vėliau pasižymėjęs beletristas Vincas Ramonas, dar studentu būdamas jau skelbęs savo pirmuosius bandymus, o vėliau jo sukurti „Linų žiedai“ buvo išversti į latvių, suomių ir švedų kalbas. Džiaugėmės lyrikės Salomėjos Nėries pirmuoju eilėraščių rinkiniu **Anksti rytą**, nors netruk jam ir kritiško žodžio. Veikliai dalyvavo Jonas Grinius, Juozas Brazaitis, Juozas Tarvydas, kurio pirmąjį dramatinį bandymą „Per audrą“ priėmė ir pastatė Valstybinis teatras Kaune. Į susirinkimus

kartais atsilankydavo Stasys Šalkauskis, dažnas svečias būdavo Juozas Eretas, kuriam niekad nepitrukdavo humoro ir energijos. Be žodinės programos dalies buvo ir muzikos. — Pirmuoju oficialiu „Šatrijos“ pirmininku buvo Ignas Petrušaitis, apsiskaitęs, išvalgęs, su gyvu dėmesiu įvairiems gyvenimo ir žmogaus būties klausimams. Gaila, kad džiova pasiėmė iš mūsų tarpo šį mielą draugą. Po jo pirmininkavo gulage žuvęs Ignas Skrupskelis ir kiti. Čia, išeivijoje, pvz., Čikagoje, „Šatrijos“ tradicijas tęsė vėlesnių laikų šatrijietis Česlovas Grincevičius.

Šatrijiečiai veikė ne tik savo uždaruose susirinkimuose, bet reikėsi ir viešumoje, nors ir ne visuomet Šatrijos vardu. Kai prof. J. Ereto vadovaujamas seminaras minėjo Ludwig van Beethoven'o šimto metų mirties sukaktį Didžiojoje universiteto salėje, beveik visi programos atlikėjai buvo šatrijiečiai. Didelio pasisekimo turėjo „Šatrijos“ literatūros vakaras Universiteto salėje 1927.12.11. Savo kūrybą skaitė Juozas Paukštelis, Vincas Ramonas, Antanas Vaičiulaitis, Aleksandras Dičpetris, Salomėja Nėris, Ignas Malėnas. Ir šiaip spaudoje šie jauni, pradedantieji autoriai vis dažniau ėmė skelbėti savo kūrinius. „Šatrijos“ vardas populiarėjo.

Susikūrusi savo tradicijas, „Šatrija“ jų laikėsi iki pat okupacijos dienų, per 16 nepriklausomų metų. Tai buvo jauki ir draugiška užuovėja, kur savo kūrybinį kelią pradėjo nemažas skaičius jaunų kūrėjų, kurių darbais mes ir dabar džiaugiamės.

Pastaba: Kai kurie šio rašinėlio įvykiai ir mintys yra pakartojama iš „Aidų“, 1981, nr. 5. Alina Skrupskelienė

MAS stovykloje: V. Jameikis, L. Biliūnas, V. Bublytė, G. Janušonis, T. Skrupskelis, R. Bublytė, D. Steponavičius, A. Bankaitytė.

Nilza Guzikauskaitė

ATEITININKAI ŠV. POVILO MIESTE BRAZILIJOJE

Buvome paprašyti aprašyti dabartinę ateitininkų veiklą Pietų Amerikoje. Kiek mes žinome, kituose Pietų Amerikos kraštuose organizuoto ateitininkų veikimo nėra. Gal vienur kitur yra keletas sendraugių, atvykusių su tremtiniais, bet organizuoto veikimo turbūt neišvystė. Todėl ribojamės tik Sao Paulo ateitininkų aprašymu. Tiesa, mūsų ateitininkai buvo nuvykę į Urugvajų ir Argentiną su viltimi ir ten ateitininkišką idėją paskleisti. Urugvajuje į mūsų nuvežtą pasirodymą atėjo būrys jaunimo, bet tik su viena mergaite tegalėjom susikalbėti lietuviškai. Kai bandėm sušaukti į susirinkimą, nepavyko. Argentinoje, kadangi buvo atostogų metas, o Buenos Aires neturi pajūrio, tai dauguma žmonių išvažinėja, mes sutikome visai mažai jaunimo. Tokias pastangas darė ir tuometinis Ateitininkų Federacijos vadas dr. P. Kisieličius, lankdamasis Pietų Amerikoje Jaunimo kongreso proga, bet ir jo pastangos neatnešė vaisių. Išleidome į marčias Venecuelon mūsų mielą Sandrą Saldytę, vildamiesi, kad jai pasiseks ten įžiebtį ateitininkišką kibirkštį, bet iki šiol ir jai dar nepasisekė.

Sao Paulyje mūsų veikimas siaurėja. Su kiekviena nauja karta turime kaskart vis mažiau jaunimo, lietuviškai kalbančio. Nėra čia atskirų sąjungų veikimo. Susirenkam kartu: moksleiviai, studentai ir jaunieji sendraugiai. Ir taip susirenkančiųjų skaičius turbūt neprašoka pusantro tuzino. Dalyvaujam Vasario 16-tosios minėjime. Dalyvaujam su vėliava. Meninėje dalyje daug kartų pastatėm gyvus paveikslus, inscenizacijas, seniau ir vaidinimus. Kartais mūsų atstovas kalba ir oficialioje dalyje. Vasario Šešioliktosios minėjimas yra didžiausias lietuvių kolonijos susibūrimas, jei neskaityti Velykų ryto pamaldų.

Didžiausias paskutiniųjų 5 metų ateitininkiškas įvykis buvo Arvydo Žygo atvykimas. Dar ir šiandien mus gaivina jo vadovautos stovyklos prisiminimas. Išmokom daug lietuviškų senų dainų, pagilinom ideologines žinias, susipažinom su lietuviškom tradicijom. Pastatėm du vaidinimus ne tik stovykloje, bet vėliau ir lietuviškai kolonijai pakartojom. Tai buvo „Kiškių sukilimas“ ir „Lietuviškos vestuvės“. Studijavom net lietuvių literatūrą, poeziją ir prozą.

Keli iš mūsų po Jaunimo kongreso Europoje kartu su A. Žygu buvome Suvalkų trikampyje. Ten turėjom progos dalyvauti lietuviškose Žolinėse, su Žygo pagalba tokią šventę suorganizavom ir V. Zelinės parapijoje.

Vienas kitas iš mūsų negausaus būrelio atsiskiria ir išvyksta į kitus kraštus. Paskutiniaisiais metais dantų gydytoja S. Saldytė išsteikė į Venecuelą. Inžinierius A.

Valavičius išvyko į USA studijoms, o jo jauniausias brolis Andrius brazilų kariniu laivu keliauja per pasaulį.

Kartais kokia nors proga, kaip išleistuvių, o kartais ir be didelės progos susirenkam prie šventiško stalo ar klebonijoje ar Lituanikoje. Jau nepajėgiam suorganizuoti stovyklos, nes vieni dirba, kiti mokosi, treči laiko egzaminus į universitetą. Bet savaitgalio išvykai į Lituaniką dar vis ištrūksta. Kartu pasimeldžiam, padiskutuojam, padainuojam ir kartu pabūname. Lituanikoje mes turime „Ateitininkų Paunksmę. Tai yra natūrali akmenų ir medžių šventovė. Visi sutinka, kad tai pats gražiausias Lituanikos kampelis. Išvykos proga mes savo kampelį iš naujo sutvarkom. Kunigo Vytauto Bagdonavičiaus viešnagės proga bandėm sušaukti sendraugių suvaizavimą. Susirinko nedaug.

Jau daugiau kaip metai „Mūsų Lietuvoje“ leidžiam „Ateitininkų žodį“. Ateitininkų vėliava visuomet plevėsuoja Velykų procesijoje. Viena iš mūsų, Lucija Jodelytė Butrimavičienė, dėsto S. Paulo katalikų universitete Lietuvių kalbos ir kultūros kursuose. Mūsų būrelis padidėjo vienu nariu, kurs ateitininku pasidarė Vasario 16-tosios Gimnazijoje ir dabar grįžo į mūsų tarpą. Jis turėjo progos aplankyti ir Lietuvą. Jo vardas Markus Lipas. Lucija Banytė vadovauja jaunimo Volungės chorui.

Svarbiausias veikimo taškas mūsų mėnesiniai (nors ne visuomet susirenkam kas mėnesį) susirinkimai. Jie mus palaiko ir jungia. Susirinkime diskutuojame kokią nors temą. Darome planus ateičiai. Susirinkime rašome ir mūsų rašinius „Ateitininkų Žodžiui“. Dažniausia rašome susirinkime diskutuota tema. Kiekvienas rašo mintis, kurios jam atrodo svarbiausios. Labai džiaugiamės, kai „Ateitininkų Žodžio“ mintis perspausdina „Ateitis“. Džiaugiamės, nes tada mūsų mintis skaito ir kiti, ne tik mes patys. Mes mylime Lietuvą, nors ją labai mažai pažįstame. Sielojamės jos nelaimėmis. Norime kuo nors prisidėti prie jos laisvės vilties. Dabartiniu metu, iš Amerikos paraginti, renkame parašus dėl kunigų Svarinsko ir Tamkevičiaus išlaisvinimo.

Paskutiniame ateitininkų kongrese turėjome tris atstovus: S. Saldytę (send.) D.O. Saldį (stud.) ir L. Banytę (moksl.). Šiomet jau rengiamės siųsti bent vieną atstavą. Ar galėsime pasiųsti daugiau, priklausys nuo to, ar amerikiečiai mums padės nuvažiuoti. Sveikiname kongresą. Mes čia, Pietų Kryžiaus šalyje, nežiūrint visų sunkumų, dar esame gyvi. Garbė Kristui!

VC 19.6